

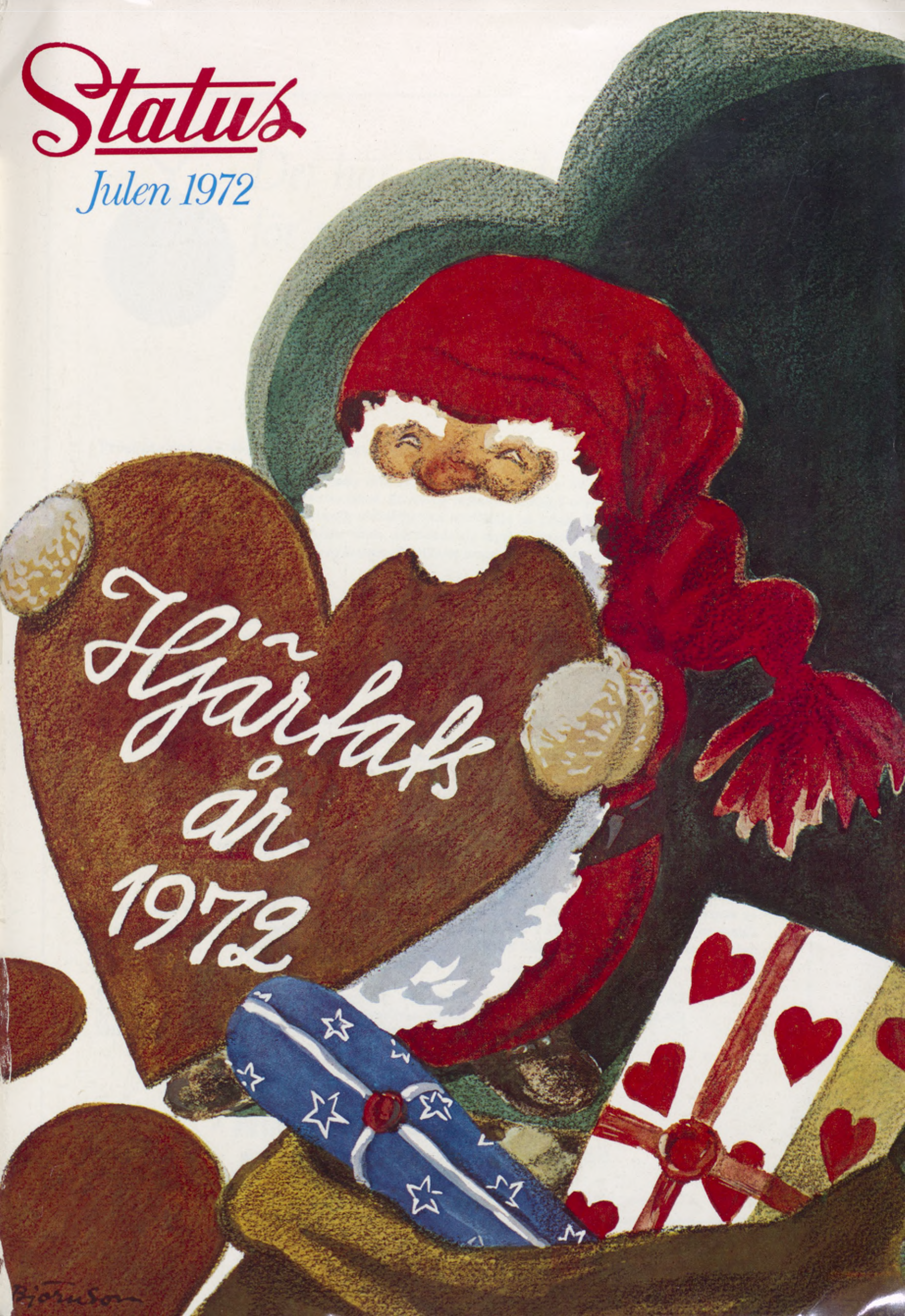
Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

Julen 1972

Julegärnets
år
1972

Björnsen

Det här är en identitetsbricka för pacemakerbärare

Det är ett exempel på initiativ från
Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka

Över 500 brickor har utdelats fram till augusti i år. Brickorna utdelas gratis till pacemakeropererade.

Presentation av förbundets övriga aktiviteter 1972

RES MED RHL TILL SUNNY BEACH

RHL började 1972 med rekreationsresor bl a till Sunny Beach i Bulgarien. De blev en succé. Ett 30-tal resenärer deltog i resorna i slutet av maj/början juni. Svensk sjuksköterska medföljde på resan. Så gott som alla deltagarna var mycket nöjda och kände sig mycket piggare och i bättre kondition efter Bulgarienvistelsen. Resultatet lovar gott för framtiden.

Förbundet har fyra konvalescenthem: Björkefors i Värmlands län, Åsen i Kristianstads län, Svanholmen i Malmöhus län och Långasjön i Blekinge län. Förbundet har under året ekonomiskt bidragit för att möjliggöra om- och tillbyggnader vid Svanholmen och Åsen. Förbundet lämnar bidrag till konvalescentvård vid hemmen.

KONVALESCENT- HEMMEN RUSTAS UPP

HJÄRTATS DAG GAV NYA MEDLEMMAR

Inför "Hjärtats dag" 1972 satsade förbundet hårt och arrangerade utställningar i samarbete med Socialstyrelsen och Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar. Genom detta initiativ fick förbundet mycket PR och många nya medlemmar.

En ny broschyr om förbundet är under utarbetande och kommer ut i slutet av året. Där presenteras RHL och vad RHL vill. Tag kontakt med förbundet eller någon av dess över 100 lokalavdelningar.

VILL DU VETA MER OM RHL?

TIDNINGEN HETER STATUS

Status kommer ut med 10 nummer om året. Status har mer och mer satsat på artiklar och reportage om miljöfrågor — i vid bemärkelse. Dessutom socialmedicin, handikappfrågor och litterära bidrag. Prenumerationspriset är lågt.

Regionkurser i samarbete med ABF ang. den socialpolitiska målsättningen för hjärt- och lungsjuka kommer att genomföras hösten 1972/våren 1973. RHL planerar även anpassningskurser för hjärtsjuka.

KURSER AV NYTT SLAG

RIKSFÖRBUNDET FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA

BOX 3196 103 63 STOCKHOLM 3 TEL 08/20 09 23

Status

(Utkommer med tio nummer per år)

nr 10 • 1972

Ansvarig utgivare: ALBERT FREDIN

Redaktör: ERIK RANSEMAR

Ägare RIKSFÖRBUNDET
FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA

David Bagares Gata 3, Box 3196,

103 63 Stockholm

Postgiro 95 00 11

Tel. 08/20 09 23, 20 09 24 (Växel)

Prenumerationspris:
Helår 20:—, halvår 11:—

Kontrollmärke
lagligen skyddat

Vi lever

och drar oss fram. Det är denna tidning som jag talar om nu, men orden kan lika väl stå för många av de medlemmar i Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka som Status är ett språkrör för. Några träffar vi bara en gång om året. Men vi kommer ut nio gånger till om året — med annat innehåll och med mer aktualiteter än i vårt julnummer. Det är den 35:e årgången av denna tidning som vi sätter punkt för. Kanske ses vi nästa år. I våra dagar vet vi så litet om framtiden och ändå har vi möjligheten inom räckhåll att forma framtiden för folkets bästa. I det arbetet behövs du också. Skriv en rad om det till oss.

En god jul och ett gott år 1973 önskar vi från Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka och från tidskriften Status.

ERIK RANSEMAR

innehåll

Sven O. Bergkvist: Att vänta vid milan	5
Erik Nyhlén: Hotellförvirring	8
Margit Geijer: Kokt höna	10
Mark Markefelt: Ljuståg i Högalidskyrkan	11
Sture Wahlström: Ge ut er egen almanacka!	12
Mark Markefelt: Från Väddö	15
Anderz Harning: Gamla karln	16
3 X Pete	18
Victor Steffen: Hönshuset	20
Årets konstnär	21
Mark Markefelt: Ämot, Gästrikland	22
Julbildkruss	23
Ove Nord: Han hette Boltzius och kunde "bota sjuka"	24
Erik Ransemar: Resa i DDR	27
Torsten Söderling: Morgonte i Asuncion	30
Sewam: Endels fel och endels rätt	32
En saga av Tomas, nio år	34

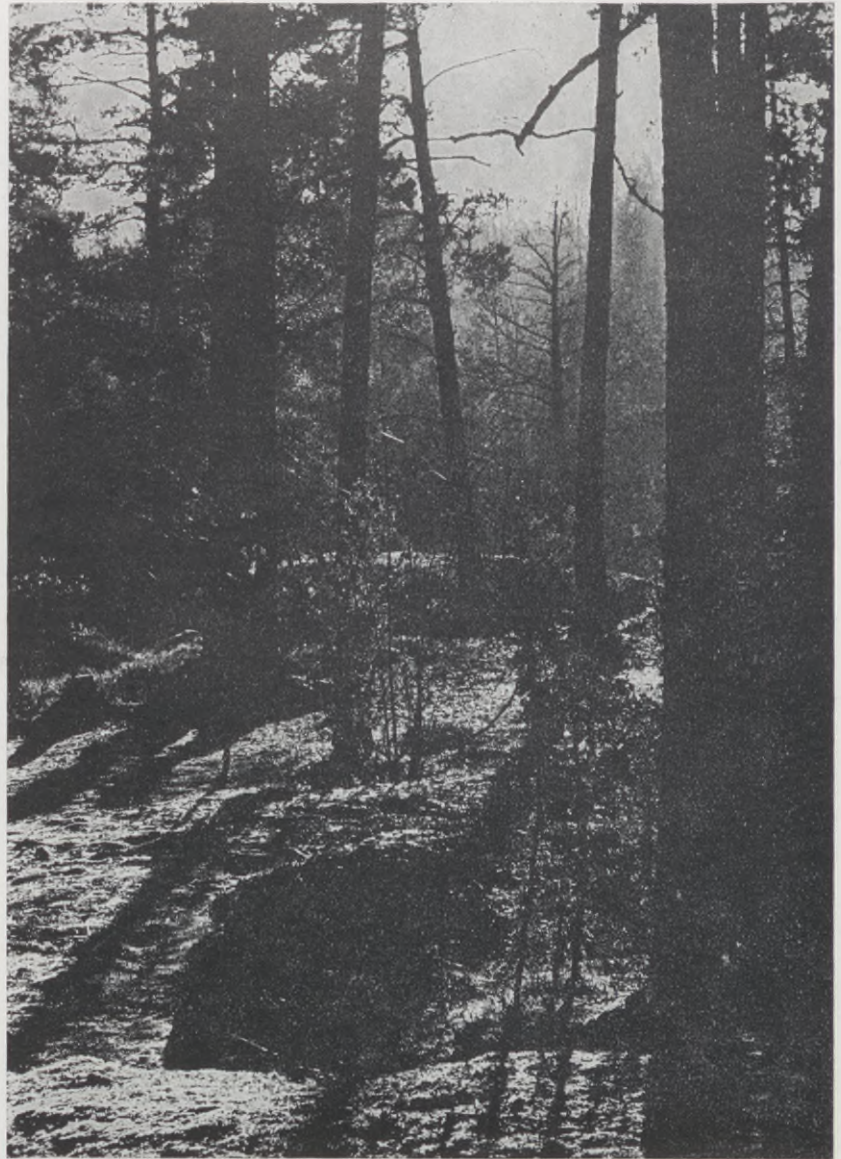
OMSLAG: Sven Björnson

Foto sid 27: Walter Pöppel

Teckningar sid 8 och 33: Pete

Att vänta vid milan...

"Orkar inte med kolning längre
på grund av mitt klena bröst."
(Dan Andersson)

På samma sätt som litteraturen när det gäller skogsarbetet visat upp både de ljusa och de mörka sidorna så har litteraturen när det gäller kolarens yrke visat upp samma bild. Ändå är det kanske så att det är det den ljusa bilden som dröjt sig kvar. Jag väntar vid min mila... Dan Anderssons dikt har fått ett romantiskt drag kanske framförallt genom tonsättningen. Men både Dan Andersson och senare Albert Viksten har gett andra bilder av kolarens slit och släp för Bolaget.

Man kanske kan föreställa sej att kolningen — i likhet med flottningen, tjärbränning etc. en av de sidor av skogsnäringen som blivit passé under senare decennier — skulle varit en tämligen lätthanterlig sysselsättning. Det var ju milan som själv skötte jobbet — som gjorde att trä långsamt men säkert brann ned enligt hävdvunna principer och förvandlades till eftertraktat kol. Kolarens uppgift var ju bara att vänta — att vänta vid stockelden medan timmarna skred och medan stjärnorna vandrade och nätterna gick, för att nu tillgripa ett och annat ord ur en Dan Andersson-dikt.

Men så där enkelt var det inte. Det visste också Dan Andersson själv, hemmastadd som han var i detta märkliga och mystiska yrke, och i en annan dikt, "Den sista natten i Paindalen", undrar den dödssjuka kolvaktaren Berg, om han är djur eller människa, sot eller jord:

Lika gott! Jag vart liggande här i min svett.
Jag är kolare Berg — och tro mina ord:
Jag har levat mej mätt — jag är född
fyrtiätt!

Och min kvinna är gammal som jag
och stultar kring golvet på styvnande knän
och väntar vid tynande torrvedsträn
på sin egen förgångelses dag.

På samma sätt som när det gäller skogsarbetet som sådant så visar litteraturen både ljusa och mörka sidor när det rör kolvaktarnas liv och leverne. Både Dan Andersson och Albert Viksten — en annan arbetarförfattare som provade på kolarjobbet — vill gärna i milan se ett personligt, kvinnligt väsen, som kunde visa både onda och goda sidor. Ofta kallades milan för "hon". När allt gick sin gilla gång och milan nynnade sin vanliga och regelbundna sång så kunde det vara skönt att vara i hennes varma närhet — och man kunde dikta och drömma och förlösas hos "arbetsnegativet" som den svår-anpassade ynglingen i Vikstens "Eld

och bröd". Men var det så att "hon slog" så var helvetet lös — och det var inte alltid så lätt att i förväg veta när hon kom på det humöret. Nyckfull som hon nu var, alldeles som en käresta . . .

Visserligen kunde en van och erfaren kolare "känna på sej" när något var i görningen. Rökutvecklingen och milans ljud kunde också ge förningar om sk slagning. Men ofta kom utbrotten oförhappandes och då var det inte ovanligt att den vredgades i flera dygn. I värsta fall ledde tillståndet till rena katastrofen. Milan brann upp och kolaren — som hade ansvaret för den — kunde bli utfattig, brödlös och ställd på bar backe.

Framförallt gällde det för vakten att hålla sej vaken. Somna ej, somna icke

in — då kan du väckas av en helvetesbrand, heter det hos Dan Anderson. Nattvak, eldskräck, sot, kyla och svett ingår också i Albert Vikstens kolarskildringar. Man hade att göra med det våldsammaste av alla element. Det var en dödssynd att hänge sej åt sömnen. Möjligen kunde man glida in i kolardvalan — det tillstånd som delade människan i två hälfter, slöhet och resignation för omvärlden och dess yttningar och en nervöst uppjagad ångest, där sinnets allra känsligaste egenskaper uppbådades för självbevarelse och värn mot den gåtfulla fara som låg i redskapet — elden.

Men yrkesskickligheten poängteras också: kunde man besegra en slående mila var himmelriket nära och olusten

inför det ovissa och slitsamma arbetet förtonade. Och man kunde tidvis — som huvudpersonen i Vikstens roman — ge sej hän åt diktning och drömmar. Eller man kunde — som i Dan Anderssons dikt — vänta på kvinnan från färdvägar vida, hon som med ögon blå kom vandrande som en snöhöljd blomma, och då låg det kanske nära till hands att fantisera som han gjorde i sina berömda strofer:

Glatt ville jag min drömda på händerna bära
genom snåren dit bort där min koja står,
och höja ett jublande rop mot den kära:
Välkommen du, som väntats i ensamma år!

Jag väntar vid min mila medan timmarna
lida
medan skogarna sjunga och skyarna gå.
Jag väntar på en vandrerska från färdvägar
vida —
den käraste, den käraste med ögon blå.

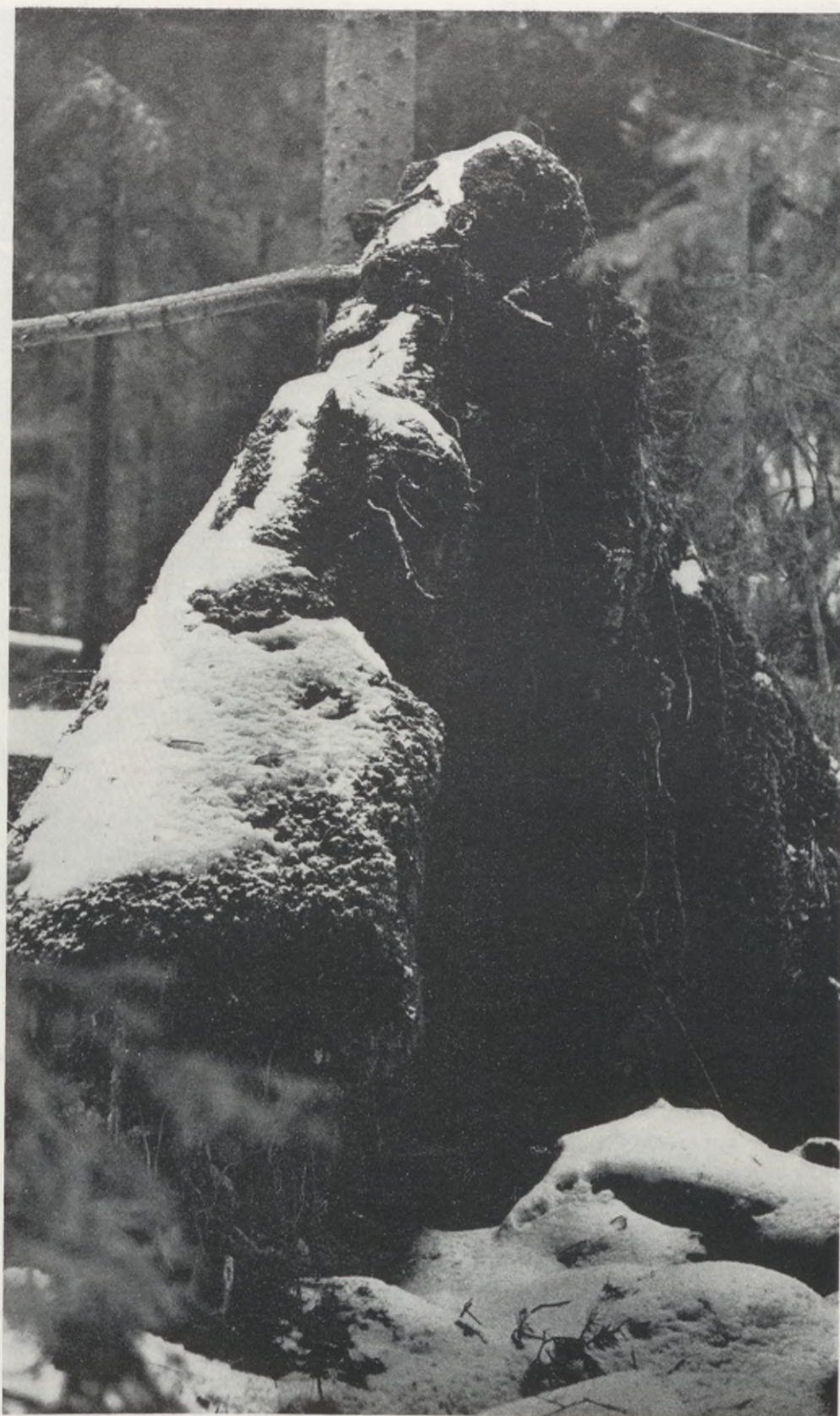
Men för det mesta var det vardag och hårt arbete. Det var inte bara när milan "slog" så att mossa, jord och stybb yrde och när man sedan efter bästa förmåga skulle "täppa till" för att rädda vad som räddas kunde. Det var knogigt värre från början till slut, från den omsorgsfulla resningen av milveden och fram till att milan "kolat ut" och var klar för rivning. Inte minst det senare jobbet var varmt, smutsigt och krävande. Man karvade ut kolet med pikar och harkor och sorterade bort de vedstumpar som man inte lyckats få bukt med under de omkring tre veckor som hela proceduren varat. En kolring bildades runt kolbotten och täcktes med granris, sedermera med papp, och hade kolaren utvunnit ett bra resultat så kunde han — i varje fall om han var underordnad Strömbacka Bruk i Hälsingland — till den magra lönen få en silversked med inskriptionen "Belöning för god kolning" — något som ju knappast alltid var så matnyttigt.

Sedan var det kolkörarnas tur. Så snart kär och sjöar frusit till och den första snön kommit, var det dags att börja med avlevereringen, i äldre tider framförallt till kolhusen vid masugn och smedjor, eftersom kolen var livsnödvändiga för verksamheten inom järnbruksnäringen. Helst skulle det ske innan skogsdrivningarna begynte. Det blev liv i skogen efter kolartidens relativa tystnad. Bjällerklang och långa rader av hästforor — som fö banade

väg åt de väntande timmerkörarna. Kolen fraktades i sk ryssar och ibland kunde man se 100 och uppåt 125 kolhästar dra genom de skogliga nejderna och fram till brukens centralorter. En del kol levererades av torpare som lön för arrendet. Ofta var det bråk mellan körare och mottagare om kvantiteterna. De förra hade ibland sina finurliga knep när det gällde kvantiteten i ryssen. Det hände ju att kolmängden minskade under stötiga, våghalsiga färder och det var en sak som man gärna ville kompensera på ett eller annat vis. En metod var att placera en yvig granruska på ryssens botten — och försiktigt dra bort den några hundratal meter före ankomsten. Då kunde det se ut som "råge". Men kolmottagarna var ofta på sin vakt vid invägningarna och "trixen" avslöjades under livliga diskussioner...

Och härvidlag räckte det inte — som när det gällde kolarna — att lita till mystiken och hänge sej åt det övernaturliga. Här var det vågskålarna som fällde utslaget. En kolarvakt i sin ensamma koja stod merendels i förbindelse med det oförklarliga — som ibland i form av sköna, välvilliga skepnader kunde hjälpa honom att rädda en mila. Men som föralldel också kunde vara med om att stjälp. Lite varstans hördes i mörka skogen både prassel och ljud av det mest märkliga slag. Goda såväl som onda väsen virvlade omkring i milans och kojans närhet. Kolaren såg glimmande ögon både här och där — och de hade att avgöra vad de hade i sinnet. Kanske var det en älg som fick skepnad av hin onde själv och kanske var det en rävsvars som blev till en vittra. Så menade många utomstående. Men kolarna hade sina egna uppfattningar om sådana saker...

Men för köraren var en kolinvägare just en kolinvägare i skogsägarens eller Bolagets tjänst... Där var en viss skillnad i synsätt. Det var angeläget

för kolvakten att ta fantasin till hjälp i sin utsatta situation. Men för köraren och kontrollmätaren var det hela en fråga om hektoliter eller inte hektoliter. Om råge eller inte råge... och ibland blev det strid på kniven intill kolstogens allra sista småkol. Men då var det dags för kolaren långt borta i skogen att börja fundera ut sin nya mila. Och då var det angeläget för honom att skapa goda kontakter med de makter som kanske än en gång skulle hjälpa honom att överleva...

Långt ifrån alltid hände det att så var fallet. "Kungsvägen" till sanatoriet — som Otto Karl-Oskarsson berättar om i sin roman "Kall blåst över Oxnäset" — gick inte bara turochretur skogskojan där huggarna bodde, utan också i hög grad fram och tillbaka mellan kolarkojan och sanatoriet. Nu har som bekant vägar och problematik tagit andra riktningar... "Milan" ryker som förr fast på ett annat och kanske ännu allvarligare sätt...

Foto: Lennart Elf

**TÄNK PÅ
HJÄRT- OCH LUNGSJUKAS
BLOMSTERFOND**

POSTGIRO 95 00 11 - 7

och att vår normalitet... inte alltid är så normal Fritte... behöver man bara se på överbefolkningen för att förstå...

ERIK NYHLÉN

Hotellförvirring

I fjol höstas kom ERIK NYHLÉN med en novellsamling som han kallade *Det vilsegångna tåget*. Där fanns gott om skrönor i stil med denna som också är hämtad ur *Det vilsegångna tåget*. Det är alltid riskfyllt att ge sig in i okända situationer men inte alltid så riskfyllt som i denna.

Filosofen Cartesius påstod med bestämdhet att ingenting finns. Med lika stor bestämdhet påstod han att om någonting funnits så skulle vi aldrig kunnat förklara det. Jag lärde mig allt detta genom att läsa

”Våra vanligaste filosofer” i sex band, inköpta på avbetalning för fem kronor i månaden. Om jag inte i medio av mitt liv blivit inkvarterad på ett hotell skulle jag aldrig ha tänkt på det som Cartesius hade att lära.

Nu hände sig följande. Det var en söndag men det kunde lika gärna ha varit vilken dag i veckan som helst. Jag var som sagt inkvarterad på ett hotell i huvudstaden och upptäckte på morgonen att jag var alldeles pank.

Det enda att göra var att gå ut på stan och försöka träffa någon bekant som ägde en eller flera kronor till matpengar.

Den första jag träffade var Andersson. Han ville bjuda mig på lunch på det villkoret att jag övertog en svart hund som följt honom hela dagen. Jag accepterade det generösa erbjudandet, men det värsta var att jag inte kunde upptäcka någon svart hund. Andersson framhärdade envist i att det fanns en svart hund vid hans sida och jag framhöll lika envist att den svarta hunden inte existerade.

Eftersom vi inte kunde enas om den saken blev det ingen lunch.

Efteråt kom jag att tänka på Cartesius, men då var det redan för sent.

Frampå kvällen kom jag tillbaka till hotellet. Nattportieren log sitt drickspenningsleende, men sedan jag förklarade mig som varande medellös intog han en stund en mera bestämd hållning. Denna hållning mjuknade när jag ytterligare förklarade min situation och han bjöd mig på en drink. Själv tog han också en drink. Antagligen innehöll portierens drink något ämne som inte var lämpligt att förtära. Verkingarna blev en aning besynnerliga; av någon obegriplig anledning blev han helt urståndsatt att sköta sin tjänst. Jag kände mig först något förvirrad, men när en gäst trädde in i receptionen och bad om sin rumsnyckel vaknade jag till medvetande om mina förpliktelse.

Jag gick fram till tavlan där nycklarna var upphängda, gav gästen den lämpliga nyckeln och satte mig sedan i telefonväxeln som också sköttes av portieren.

Eftersom jag aldrig under hela min levnad skött en telefonväxel eller lärt mig hur en sådan ska skötas uppstod vissa problem. För säkerhets skull svarade jag med en fras, som även på den tiden i hotellsammanhang var mycket vanlig: "Alla rum upptagna."

En del människor blev både funder samma och förargade över detta svar på samtliga frågor, men det var en sak som jag inte kunde göra mycket åt.

Sedan jag några timmar roat mig med detta kände jag behov av att gå och lägga mig. Jag tog min nyckel och

gick till mitt rum. Hotellet var inrymt i ett gammalt patricierhus med en mångfald skulpturer av olika slag. Nu träffade jag på en skulptur som jag aldrig tidigare lagt märke till. Den satt med uppdragna ben i en nisch och såg märkbart levande ut. Om jag vetat vad som senare skulle hända kanske jag inte hade petat på skulpturen. Nu gjorde jag det och till min häpnad och förskräckelse öppnade denna sina ögon och började tala. Fullkomligt fascinerad av detta fenomen inbjöd jag herr skulpturen, vem det nu kunde vara, till mitt rum. När vi kommit in på rummet bjöd han mig en stark dryck ur en flaska som han hade i bakfickan.

Själv tog han flera klunkar ur flaskan. Detta resulterade i att han stirrade på mig med glasartad blick och undrade varför jag vid den här tiden på dygnet på ett oförsynt sätt trängt mig in i hans rum. Han klädde sedan av sig och la sig i den säng som jag hade uppfattat som min.

Den sena tidpunkten och kanske i någon mån den starka drycken i flaskan gjorde att även jag kände mig en aning förvirrad. Jag gick ut, låste dörren och tog med mig nyckeln. Sedan jag vandrat ett tag i de vidsträckta, slingriga hotellkorridorerna var jag tillbaka vid utgångspunkten. Jag såg på nyckelns nummerbricka, fann att numret stämde, låste upp och gick in.

När jag tittade mot sängen upptäckte jag till min förvåning att jag redan gått och lagt mig. Sedan jag en stund funderat över detta, slog det mig att här måste det föreligga något fel på organisationen.

Jag gick ner för att klaga hos portieren, men denne befann sig fortfarande djupt insomnad. Utanför porten stod en lång rad ilska gäster, knackande och sparkande på dörren och ursinnigt ringande på klockan.

Sedan jag släppt in dem utfor de i vilda eder och talade om skandalöst dålig service, men eftersom jag inte kände mig inblandad när det gällde skötseln av hotellet, ville jag inte närmare diskutera denna sak.

All uppståndelse hade gjort mig trött, men när jag på nytt kom till mitt rum låg jag fortfarande och sov. Ett flertal gånger gick jag runt i korridoren och kontrollerade dörrarnas nummer med min nummerbricka, men kom hela ti-

den till den slutsatsen att jag sov och att det hela troligen var en dröm.

På bordet i mitt rum låg en annan nyckel som passade i låset till ett annat rum.

Jag vaknade vid att två bestämda poliser i sällskap med en sömning och rödögd portier stod vid min säng.

"Det är bäst att Johansson klär på sig och följer med nu!"

I hotelliggaren stod det faktiskt att jag hette Albert Ferdinand Johansson och därmed var saken klar. Jag fick reda på att jag nattetid rymt genom ett fönster från Fridlösa anstalt för missanpassade personer och att jag av olika anledningar ansågs farlig för allmän ordning och säkerhet.

Jag berättade för polisen att varje gång jag såg en kvinna med välformade vrister önskade jag mig vara en tax som kunde bita henne i hälsena. Stackars husse som hade mig till hund, han skulle få betala många strumpor!

"Ni förstår", sa jag sedan, "i egenskap av tax vill jag gärna vara husse till behag och i den egenskapen kan jag gärna åta mig att heta Johansson eftersom det inte är så noga med vad taxar heter."

"Försök inte skoja med oss, vi har haft att göra med såna som ni förut!" sa poliserna.

Jag fördes till en cell där solstrålar silade in genom gallret och lekte med dammet, golvplankorna var nötta av många steg och väggarna var fulla av streck efter många dagräknare. Dörren föll igen bakom mig med en dov duns, skrammel av nycklar hördes.

Jag kände mig inte orättvist behandlad, inte heller rättvist. Försöker känna mig som Johansson och funderade över om han någon gång hade önskat sig vara en tax som bet en kvinna i vristen.

Oväsen och steg fyllde gången utanför, en upprörd vaktare kallade mig herr och sa att jag skulle följa med.

Jag infördes till poliskommissaren. Där stod hotellportieren blek och darande. Det hade beklagligtvis uppstått ett misstag. Jag hade hamnat på ett rum bokat för herr Johnsson, som nu hade rest.

Jag gav portieren en krona för allt besvär, gick tillbaka till hotellet och upptäckte att min säng var tom. ■

MARGIT GEIJER

Kokt höna

Ett kåseri om våra luktorgan eller om hur lukten — hur underligt det än kan låta för den icke insatte i tillvarons förklaringar — har sina klassmärken.

Fru Björk satt och skrev om våren. Därute i förortsköket puttade en höna på spisen. Fru Björk skrev och skrev, berusad av sina egna känslor. Tills plötsligt en frän lukt slet av hennes vingar och hon likt en bruten Ikaros störtade ut i köket. En tjock, svart rök bolmade emot henne. Hostande, nysande trevade hon sej fram till spisen, stängde av gasen och sen, upp med fönstret... En stund senare hade fru Björk kastat en vidbränd höna och dito kastrull i sopnedkastet.

Men i feta droppar likt stalaktiter satt hönan kvar utmed skåpkanter, kring lampan, i taket, överallt... Fru Björk, som hade bråttom avsluta sin artikel om våren, torkade nödortfigt av eländet. I morgon ska jag tvätta rent! tänkte hon. Herr Björk, som strax efter kom hem från en promenad, märkte inget särskilt.

Veckan därpå skulle de flytta till sin stuga på landet, där de brukade bo halva året. Som vanligt satte de in en annons i tidningen: Lägenhet uthyres på sex månader. En direktör och hans sekreterare infann sej. Hon hade nyfriserat hår, tonat i samma blå nyans som kappan. De sökte tillfällig bostad åt utländsk medarbetare som väntades till Sverige i dagarna. Om här luktar något så är det vidbränd höna, sa fru Björk och beskrev med livliga gester

händelsen. Som på beställning tårades med ens den Blås vackra ögon, hon slog halsduken för munnen och stönade. Direktören sa: "Vi skickar bolagets städerska. Varje spår av vidbränt kommer att utplånas för 150 kronor, vilken summa dras av på hyran. Fru Björk ska veta, "vår" man tillhör Amerikas finaste, rikaste familjer!" Fru Björk, som var freelancer och gift med en pensionär, lyssnade ödmjukt. Hon hade inget annat än en poetisk utgjutelse om vårfåglar att sätta upp istället. Hon hade inte råd avvara 150 kronor. "Vi städar själva!" sa hon. "På en vecka bör det bli ordentligt gjort."

Och så blev det. Herr Björk bonade golv, fru Björk klättrade på stege och sköljde såpvatten över varje vrå av köket. Hittade gamla kära bortglömda ting på de översta hyllorna. Lägenhetsnyckeln skickades i kuvert till den Blå. Och så for herrskapet Björk till landet. Låste upp — och möttes av en omisskännlig råttluk. Nedanför pianot låg två små skogsmöss döda tätt intill varann. Vad skulle den Blå sagt? tänkte fru Björk, medan hon bar ut rättliken i svansen. Därpå tände de brasa, grillade korv; trivdes trots allt.

Två dagar senare ringde telefonen. Den Blå hade varit på lägenhetsinspektion. Allt allright! Så väl! sa fru Björk

lättad. Och ägnade sej åt våren med transträck, risbränning, murkelplockning.

Vid veckoslutet, ny telefonpåringning. Amerikanens flickvän (inget sagt om henne tidigare! tänkte fru Björk förbryllad) också hon av god, fin familj hade backat redan på tröskeln. LUKTEN! "Men ni sa ju...!" — "Vi har hittat tiptop fräscht luktfritt rum åt henne i city, "avbröt den Blå snävt. Och la på luren. En vecka senare cyklade fru Björk till posten i byn och löste ut ett brunt kuvert innehållande väningsnyckeln och brev: Trots avtal och löfte finns lukten av höna fortfarande kvar, vilket måste betraktas som sanitär olägenhet, varför kontraktet bryts och vår direktör snarast avflyttar.

Herrskapet Björk for upp till förorten. Gick snusande, vädrande genom rummen. Såg på varann, ryckte på axlarna. Vårt luktsinne är väl otillfredsställande utvecklat, sa fru Björk. Kan ske igenrostat av rökiga stugspisar, sa herr Björk.

Ny annons, ny hyresgäst. Som aldrig fick höra följderna av fru Björks intensiva vårskrivande och heller aldrig klagade.

Men fru Björk är för alltid allergisk mot kokt höna. ■

LJUSTAG I HÖGALIDSKYRKAN

MARK MARKEFELT

Ge ut er egen almanacka!

Almanach
För Året
Efter vår Fräffares **CHRISTJ** Födelse
1779.
Til **STOCKHOLMS** Horizont,
Eller 59 grad. 20 min. Pol-högd, och $1\frac{2}{3}$ tids-
man. Meridian-stilnad Öster om Uppsala
Observatorium.
Efter K. Maj:t's Råd. Förordnande,
Utgifven
Af Dess **Vetenskaps-Academie**

Sol. Mån.
Förn. Förn.
d. 14 Jun. d. 23 Nov.

STOCKHOLM,
Tryckt hos **JOHAN GEORG LANGE.**
Exemplaret sålles häftadt och skuret för 1 Schil.

Den 16 juli i år upphörde Vetenskapsakademiens uteslutande privilegium att ge ut almanackor, och nu är det fritt fram för vem som vill att trycka och ge ut sådana. Kanske blir det kaos av det hela. Kanske blir det samma ordning och reda som tidigare. Det får vi väl veta så småningom. Årets almanacka är den 224:e och sista som ges ut enligt privilegiet av 1747.

Från och med den 16 juli 1972 kan vem som vill redigera, trycka och utge almanackor i Sverige. Då upphörde nämligen Kungl. Vetenskapsakademiens "uteslutande privilegium" att gälla. En gammal tradition har brutits. Innevarande års almanacka är den 224:e och sista som ges ut enligt privilegiet av år 1747.

Den äldsta i Sverige utgivna almanackan var en tysk översättning, tryckt i Uppsala 1540. Även om rent svenska almanackor började utkomma — den äldsta bevarade är för 1585 — begagnade man sig dock ända till slutet av 1600-talet av tyska översättningar. Utgivandet var utan kontroll överlämnat åt den enskilda företagsamheten, och följderna blev, att flera almanackor kunde utkomma för samma år med sinsemellan stridiga uppgifter. När en solförmörkelse den 3 maj 1715 inträffade vid Stockholms horisont, visste tex

ingen av årets fem almanackor att den skulle bli total! Denna och andra kalendariska skandaler bidrog till att den 1739 — med bl a Linné som initiativtagare — instiftade Vetenskapsakademien från 1747 erhöll uteslutande privilegium, d v s monopol på utgivandet av almanackor uppgjorda för visst år. Sedan 1906 har denna ensamrätt utarrenderats till Almqvist & Wiksells förlag, som till akademien betalat royalty på försäljningen. Av de ca 12 miljoner kronor om året som akademins verksamhet kostar har almanackorna under senare tid bidragit med drygt 5 miljoner.

När privilegiet nu har upphört måste Vetenskapsakademien se sig om efter andra inkomstkällor.

● Vetenskapsakademien är en fristående, icke-statlig organisation, vars

stadgar dock fastställts av Kungl. Maj:t och härigenom fått en auktoritativ officiell prägel. När riksdagen 1969 fattade beslut om almanacksprivilegiets upphörande tillsatte akademien en planeringskommitté, som skulle försöka få grepp om den framtida verksamheten. Av svaren på en rundfråga till akademins ledamöter framgick att en helt överväldigande majoritet ville att den traditionsrika institutionen skulle fortsätta sina verksamheter som hittills och utveckla dessa i takt med tidens krav.

Tidigare hade — vilket alla kanske inte har klart för sig — bl a följande institutioner ett ursprungligt samband med Vetenskapsakademien: Naturhistoriska Riksmuseet, Statens meteorologisk-hydrologisk anstalt, Etnografiska museet och Vetenskapsakademiens Nobelinstitut för fysik, som 1964 ombildades till Forskningsinstitutet för

Den här almanackan för 1690 är tryckt hos Jöns Rahm i Göteborg.

atomfysik. Det senare (förkortat FOA) leder sitt ursprung direkt från akademiens fysiska kabinett och J. C. Wilckes fysiska föreläsningar och rön i experimental fysiken med början på 1750-talet.

Under akademiens omedelbara ledning står fortfarande Stockholms observatorium i Saltsjöbaden, grundat 1748, Åbisko naturvetenskapliga fältstation, Kiruna geofysiska observatorium för norrskensforskning som specialitet, forskarstugor i Sareks nationalpark, Mittag-Lefflers matematiska stiftelse i Djursholm, Bergienska stiftelsen, Kristinebergs marinzoologiska station vid Gullmarsfjorden samt solforskningsstationen på Capri.

Vetenskapsakademien har ett av Europas förnämsta naturvetenskapliga bibliotek med 11 000 hyllmeter böcker. I akademiens hus vid Frescati finns också ett museum för de exakta vetenskapernas historia med omkring 3 000 föremål. Vidare inryms där ett särskilt Berzeliusmuseum. Publiceringsverksamheten är mycket omfattande, liksom det internationella vetenskapliga samarbetet med forskarutbyten och symposier.

Vetenskapsakademien utdelar som bekant också nobelprisen i fysik och kemi, samt sedan 1968 även ekonomipriset.

● Privilegiepengarna från almanacksutgivningen bortfaller som sagt från och med i år, och på ett eller annat sätt måste man finna kompensation härför. Huruvida situationen blir

likartad för Almqvist & Wiksells anrika förlag, är svårt att säga. De årliga royalties på ca 5 miljoner kronor som betalats till Vetenskapsakademien sparas in, men samtidigt upphör också en del licensintäkter från Esselte och en del andra företag. I skrivande stund får vi emellertid veta, att Gummessons bokförlag, ägt av Svenska Missionsförbundet, överenskommit med akademien om en fortsatt almanacksutgivning.

Hur Almqvist & Wiksell klarar omställningen från en monopol- till en konkurrenssituation inom almanackrörelsen blir naturligtvis till stor del avgörande för den framtida lönsamheten. För språnget inom området "almanackskunskap" är dock förkrossande stort, och även om andra företag inom tryckeri- och förlagsbranschen nu kan utge almanackor, så är det ändå knappast någon som tror att A&W kommer att tappa någon större del av marknaden.

Vi förbrukar fn mellan 20 och 30 miljoner almanackor om året här i landet, och typfloran är mycket ymnig. A&W svarar när detta skrivs för allt kalendariskt tryck, men levererar också sådant i form av "plana ark" till andra förläggare som infogar arken i almanackor av egen utformning, både för detaljförsäljning och till olika företag. Lilla almanackan, den "häftade och skurna", intar en obestridlig rangplats i typfloran. Den har fungerat som något av en kalendarisk riksläkare. För övrigt har den under långliga tider också tjänat som en icke föraktlig bildningskälla. En överblick av de uppsatser som införts i almanackan från 1749

till 1971 visar att landets främsta specialister inom skilda vetenskapliga discipliner medverkat med artiklar — sammanlagt 328 stycken.

● Ordet almanacka (eller almanack) är ett ord med okänt ursprung, omnämnt första gången i Egypten på 300-talet f Kr. Numera menas med almanacka en skrift som ger upplysningar om händelser under ett visst angivet år. Uppgifterna gäller främst astronomiska fenomen, förteckning över helgdagar, namnsdagar, post-, telefon- och telegrafunderrettelser m m. I gamla tiders almanackor och i den sk bondepraktikan fick man också praktiska anvisningar om sådd och skörd och andra för lantbruket och hushållet viktiga sysslor. Härtill kom i äldre tider en mängd uppgifter, grundade på vidskepliga astrologiska föreställningar. Man fick bl a anvisning på lämpliga dagar för åderlätning, koppning, hårklippning, bröllop, affärer och resor. Detta avsnitt av kalendern, som kallades *prognosticon* eller planetboken, förutsade även vädret för varje dag, vilket ansågs vara beroende av månens och planeternas ställning i djurkretsen. Småningom råkade den astrologiska teckentydningen i Sverige i vanrykte, men väderleksuppgifterna stod dock kvar i våra almanackor ända till 1870.

De nuvarande almanackorna går tillbaka till förteckningar som offentliggjordes i romerska riket över årets dagar. Med kristendomens genombrott utvecklades kalenderväsendet ytterligare. Ständigt giltiga kalendrar upprättades med översikter över de kyrkliga högtiderna.

Den äldsta tryckta almanackan utgavs av Gutenberg för året 1448, men av den finns tyvärr bara några små pappersfragment i behåll.

● Vår västerländska kalender har solens gång till rättesnöre och indelar därför året efter djurkretsens tolv tecken. Men många primitiva folk, bland dem även våra hedniska förfäder, rättade sig efter månen och började en ny månad vid varje nytändning. Då det naturliga årets längd, dvs jordens omloppstid, är 365,2422 dygn och månadens längd är 29,5306 dygn, är det uppenbarligen omöjligt att nå fram till en exakt kalenderberäkning. Man märkte redan hos de gamla egyptierna att en avsevärd förskjutning av års-

tiderna uppstod, och för att undvika olägenheterna härmed införde man en skottdag vart fjärde år. Samma system infördes 46 fKr i det romerska riket av Julius Cæsar.

Ett till synes obetydligt fel om 10 minuter och 53 sekunder kvarstod likväl, så att i sinom tid en ny kalenderreform blev nödvändig. Denna genomfördes av påven Gregorius XIII år 1582, varvid man i oktober sagda år överhoppade 10 dagar. Alla årtal som var multiplar av fyra skulle som förut vara skottår, dock med undantag för vissa sekularår (årtal som slutar med två nollor). Av dessa räknas som skottår endast sådana som jämnt kan divideras med 400.

Det gregorianska årets medellängd är 365,2425 dygn, således 0,00006 dygn för långt, vilket på 100 000 år blir 6 dygn.

I Sverige infördes den gregorianska kalendern först 1753, varvid de 11 sista dagarna i februari utelämnades, så att man från 17 februari övergick direkt till 1 mars. Många människor trodde sig härigenom ha förlorat 11 dagar av sitt liv.

● Under 1800-talet infördes i deflesta länder en inom varje land såvitt möjligt gemensam *normaltid*, medan varje ort förr hade sin egen lokaltid, bestämd från solens kulmination. År 1878 bestämdes det att en gemensam tid skulle införas i Sverige, varvid meridianen 3 grader väster om Stockholms

(gamla) observatorium skulle vara normgivande. Efter amerikansk förebild ändrades denna godtyckliga bestämmelse därhän, att vår borgerliga tid skulle skilja sig precis en timme från Greenwich-tid, vilket för vår del innebar en ändring med 14 sekunder. Alla kulturländer räknar numera sin normaltids i hela timmar från Greenwich-tid, vilket innebär, att praktiskt taget alla rättvisande klockor i hela världen går lika med avseende på minuter och sekunder.

● Vår svenska almanacka utges för de fyra horisonterna: Stockholm, Göteborg (sedan 1749), Lund (sedan 1746) och Luleå (sedan 1897).

Kalendern lider fortfarande av vissa brister. Bland annat har man ännu inte lyckats åstadkomma en fixering av påskens datum. En kalenderreform bör emellertid genomföras samtidigt av alla världens nationer, och utsikterna till att uppnå den enighet som erfordras för en sådan åtgärd förefaller för närvarande ytterligt små. En mindre kalenderreform genomfördes från 1953 i den svenska almanackan, Marie Bebildsedag ströks som helgdag. I stället infördes Alla Helgons dag på en lördag 31 okt—6 nov., medan Midsommardagen firas en lördag 20—26 juni.

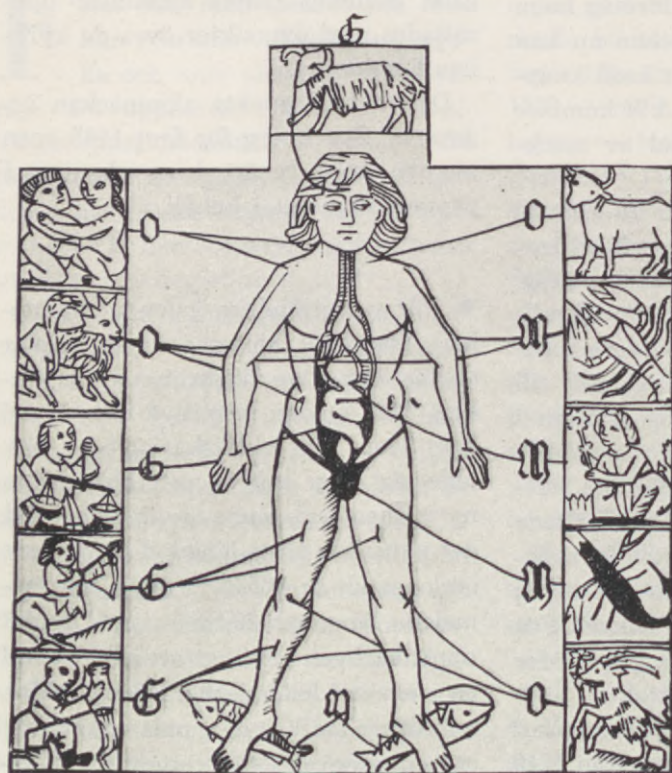
● Almanackans namnlängd bestod från början av namn på kristna helgon. Efter reformationen miste dessa

åminnelse dagar sin betydelse hos oss. Då och då byttes gamla namn mot nya, men först år 1900 moderniserades namnlängden i ett sammanhang.

Den namnlängd vi nu har, liksom över huvud taget hela uppställningen av den officiella almanackan, fastställdes i kungligt brev den 18 maj 1900.

● När frågor om namnen i almanackan diskuteras, brukar det från den mera traditionsbevarande delen av befolkningen framhållas, att de gamla namnen har sitt upphov i våra medeltida kalendarier, och i sin PM i samband med 1900 års reform yrkade också Hans Hildebrand på att de partier av almanackan, som utgjorde "den från medeltiden ärvda delen av vårt kalendarium", skulle bibehållas oförändrade. Här möter emellertid svårigheten att avgöra vilket av våra medeltidskalendarier man skall betrakta som moderkalendarium till almanackan, ty varje stift följde då sina egna traditioner och hade sina särskilda helgdagar. Det hände till och till och samma helgon inte firades på samma dag. I Finland (Åbo stift) firades Henriksdagen den 20 januari och Annadagen den 15 december; på svenska sidan var de motsvarande dagarna 19 januari och 9 december. Eskilds dagen firades i Strängnäs stift den 11 juni, i Uppsala och Åbo den 12, i Västerås den 6 oktober och i Skara den 8 oktober. Den namnlängd, som var gällande till år 1900, företedde vissa likheter med Västeråskalendariet, men det fanns också flera av dess namn, liksom av namnen i våra kyrkliga medeltidskalendarier i allmänhet, som inte blott saknades i 1890-talets almanacka utan som heller aldrig någonsin funnits i en svensk almanacka. Och går man längre tillbaka i tiden, blir almanackans namnlängd inte, som man skulle vänta sig, allt mer svensk, utan tvärtom avlägsnar den sig alltmer från svensk tradition. Men i gengäld inträffar det egendomliga, att den antar en allt större likhet med samtida danskt och tyskt namnskick.

● Förr eller senare torde det bli aktuellt med en ny namnlängd. Det har bland annat även föreslagits, att man skulle dubblera namnlängden, dvs gå in för ett system med två namn för varje dag. Då skulle även Siv, Dag, Jörgen, Kent, Edgar, Mary, Mildred, Annie och många många fler få en chans i namnsdagskarusellen.

Åderlätningsmannen. Efter en 1400-talsalmanacka.

FRAN VÄDDÖ

MARK MARKEFELT

ANDERZ HARNING

Gamla karln

Anders Harnings berättelse vittnar om att han har god kännedom om sågverksarbetarnas vardag och otrygga situation. Han är också född och uppväxt i ett norrländskt kustsamhälle. Om sin barndom har han skrivit i en roman som kom ut i våras på Författarförlaget. Stålbadet heter den. Det är en barndomsskildring som med tiden kommer att bli klassisk.

Jomen. Nog kom han uppför backen precis på minuten som vanligt. Och icke att han steg av cykeln ens gamla karln. Framåtlutad stod han på tramporna och såg tvär ut och hjulen slant på iskullret. Men vår var det ändå i luften och solen klängde vitgul mellan molnen ovanför grönmålade konsum nere vid stora landsvägen och den som lyssnade kunde höra ungarna skratta och tjuta vid båt-bryggan i kanalen mittemot brägårn. Snön svittrade bort på potatislanden och vattnet rann och strilade längs sluttningarna och vinden luktade redan våtsommar av färskbräder och sågspån. Men än så länge var det bara påsk och i köket låg ägg och ville målas. Eller måste i alla fall.

Hon strök svetten ur pannan med armbågskaveln och gnuggade vidare på finrumsfönstrets skälvande rutor. Bakom konsum dök en liten blötgubbe upp och hon sa men jestaness till sej själv och begrep att ungarna som vanligt alla vårar alla tider hoppade kring på väl-tande isflak. När sommarn kom skulle dom istället flänga runt på timret i

länsarna inne i sågviken. Så var det och så skulle det väl alltid vara.

Styng vart det en smula i hjärtat eftersom hon inte längre hade någon att banna. Barna utflugna och ivägresta ner till södern minsann och äldsta pojken redan gift och till på köpet med en jänta som visserligen var snäll och rar, men som inte kunde tala riktig svenska. Förstods gjorde det ju men jemine vilket herrskapsknatter och till och med pojken hade börjat slänga med tungan som själva disponenten.

Och naturligtvis måste karln slira till framför trappan liksom i alla gamla dar. Men karlar växer ju aldrig inuti liksom. Konsumföreståndarn flinrar också i solen och se bara vad det blänker i nya saaben som naturligtvis måste stå alldenens framför skyltfönstrena med köttramar och slabbhemmarockar.

In i tamburen och stampa med fötterna och av med rocken och på med tofflorna. Men inte låter han sej lik. Fast han är ju gammal han med och det blir till att måla ägg för trettiofjärde året tillsammans och till den dag som är har han inte lärt sej att rita fram

trosedda näsor. Hon log förtjust när hon tänkte på det och klev ner från stolen och rättade till klänningen och spände förklädet: jo smäcker är man inte men smällfet blir man heller aldrig men trilla ikull på nyfernissade golvet är lätt gjort ändå på rena trasmattor och allting. Icke att här glöms något i puts när det står gamman för dörren.

Tyst och sturig är han idag, men det börjar väl bli tröttsamt i brägårn med alla nya regler och vad det nu är han kallar det.

— Nu är det vår ändå, sa hon småleende och tog in honom med både blick och minne: satt och kraftig och lite böjd och svettiga hårtofsar vikta inåt snara flinten och stor näsa och varma grå ögon (jomen där kommer minnen av det ena liksom av det andra) och händer som man ville krypa ner i hel och hållen.

— Jojo, sa han och hon frös nästan när han slog ner ögonen och gömde sej bakom morrontidningen. Vill väl läsa om sporten eftersom det är måndag tänkte hon en smula besviket och gick långsamt ut i köket för att sätta fart på kaffet. Det värkte i höfterna och hon svor tyst över ischiasen. Spisen var

hällvarm och hon drog på hurran och kastade in ett par björkpinnar i luckan och funderade över om hon skulle ranta ner till konsum efter lite grädde.

— Hur har det varit idag då, ropade hon in mot rummet och lutade sej över spisvärmens. Det frågade hon alltid och alltid sa han att ja så där eller också skällde han till över nya faktorn som snodde runt som en idiot och jagade sekunder bredvid vareviga stabbe. Förresten skulle stabbarna bort. Det skulle vara torkskjul istället. Hon visste att han inte kunde förlika sej med det. En bräggård är en bräggård sa han. Icke att det skulle vara en slags likbod för brädder och plank.

Men den här gången svarade han inte alls. Hon vart så häpen att hon utan att tänka sej för la handen på spisen. Det brände illande ont och hon svalde ett par ord som ingen skulle ha tyckt om i syföreningen. Nere på vägen dundrade en stor lastbil med tretumsexor på flaket. Det kom inte många båtar till hamnen nuförtiden. Man tyckte visst det var billigare att frakta virket på lastbil in till stan. Snart är det slutet, brukade han säga. Det är sänthär dom kallar rationalisering. Kaffet kokade upp och hon tog av pannan och gick in med den tillsammans med brickan som hon haft färdigdukad i flera timmar. Han tittade inte upp från tidningen när han fyllde kopporna.

— Jag har bakat lite småkakor, sa hon. Ska du inte smaka.

— Jo javisst, sa han tankspritt och la ner tidningen och nu såg hon att någonting var ordentligt på tok. Sannerligen satt han inte med tåren i ögat gamla karln. Alla möjliga tankar pilade omkring i henne, men såvitt hon visste var ingen i närheten ens närpå död. — Men vad är det med dej, karl? Sitter du inte rentav och gråter nästan?

— Fick väl nåt i ögat, sa han och torkade sej med knytnäven och tog en kaka med hjortronmylta. Handen darade när han lyfte kaffekoppen och han spillde i mungipan.

— Du har väl inte gjort dej illa, sa hon ängsligt och klappade honom på axeln och då brast det. Han sjönk ihop och la händerna mellan knäna och snyftade och en klick mylta droppade ner på blå arbetsbyxorna. Hon stod alldeles stilla och visste att nånstans i

deras värld var det nånting som gått sönder. Han var den sista som tog till tårarna. Solen gnistrade hånfullt i smältsnöen och några måsar flög på låg höjd ner mot kanalen och ungarna skrek fortfarande på isflaken och en liten bogserbåt töffade långsamt ut mot huvudhamnen. Han kraftrade med handen mot bordet och tidningen seglade ner mot golvet.

— Vi är friställda som det heter, sa han och lutade sej bakåt och körde in tummarna under hängslena och samlade ihop sej.

— Vad i fridens namn är det du säger, sa hon och visste det mycket väl och kom ihåg att "detta är slutet" och att han var femtisex år och att nånstans nere i södern fanns...

— Vi kan ju bli omplacerade, sa han och försökte låta morsk. Om en månad slår dom igen butikens. Och aldrig att man får reda på nånting i förväg.

— Men vi då, sa hon hjälplöst och satte sej mitt emot honom. Men hon kände svaret inom sej. Det var slut med älgköttet i frysen om höstarna. Om hjortron skulle det väl knappast längre vara tal. Han skulle aldrig mera åka ut med sina vänner över helgerna och fiska sik och strömming och gädda och dom två kunde inte längre cykla ut och plocka murklor eller meta bäckforeller.

— Ja nån förtidspension blir det ju inte, sa han. Men dom behöver folk lite här och var nere i södern. Han sa det sista bitterironiskt och plockade upp pipan ur bröstfickan och började kratsa ur den. Hon var inte alldeles överraskad. Hon hade ju vetat att det kunde hända. I tjugo år hade de bott i en rödflagnad bolagskåk med nummer på gaveln och sen byggde de ett eget hus där hon hade hoppats att få leva livet ut. Hon trodde inte att hon skulle orka börja om från början igen.

— Strukturrationalisering, sa han. Dom har fina ord herrarna. Allt kommer att bli så bra. Vi fick reda på det i förmiddags. För dom som vill flytta ska ordnas fint sa dom. Precis som om man fick välja om man ville eller inte.

— Vad ska vi ta oss till då? sa hon och försökte hålla rösten stadig.

— Inte vet jag. Vi får väl skriva pojken. Han kanske kan se sej om efter nåt åt oss.

— Icke, sa hon hetsigt, men han skakade på huvudet.

— Föreslå nåt bättre då, sa han och tände pipan.

— Och vi som skulle måla äggena idag, sa hon upprört. Nu blir det inte detsamma.

— Om jag åtminstone kunde måla näsor, sa han.

— Skoja inte nu, sa hon och rusade ut i köket och fram till skänken vid fönstret. Hon rättade till kopparfatet som hängde på skåpväggen och knackade med fingertopparna mot rutorna. Konsumföreståndaren stod fortfarande kvar på trappan och lapade sol. Du får nog inte bli brun länge till tänkte hon nästan skadeglatt. Utan oss så finns det inte plats för ett konsum heller. Hon försvann tillbaka genom åren och gick hand i hand och faktiskt var det så att solen förr i världen var varmare och mildare: den glimmade och sjöng i alarnas bladverk och bäcken störtade hetsigt ut mot kusten och det var söndagsmorgon och när hon skulle föra ut spöt igen kände hon händerna mot sina höfter och kröp in ja nästan kröp in hel och hållen.

— Påsk är det i vilket fall, sa han inifrån rummet.

— Va? Hon var nere i det fuktiga gräset nu.

— Jo jag menar att äggena måste vi ju ändå måla.

— Du är allt bra tokig du, mumlade hon och öppnade skåpdörren och tog fram korgen med ägg. Hon skulle ha velat ligga där i gräset många år tillbaka i tiden ännu en liten stund. Hon rodnade fortfarande när hon tänkte på att han alltid brukade säga att barn ska göras ute i friska naturen. Vattenfärgen och penslarna låg på skänken. Hon strök tafatt de mjuka penselhåren mot underarmen och återvände in i rummet.

— Man lär sej aldrig att leva med tiden, sa han och blåste ut ett blått rökmoln. Ingenting förblir sej likt. Och vi vanliga människor kan inte göra nånting åt nånting.

— Det är det som är så konstigt, sa hon. Att vi aldrig kan det.

När han målat sitt första ägg upptäckte hon att det var fullkomligt perfekt. Det blev ett nästan kusligt exakt ansikte. Aldrig hade hon sett en så artistisk näsa.

— Vad säger du nu då? sa han belåtet.

— Gamla karln, sa hon ömt.

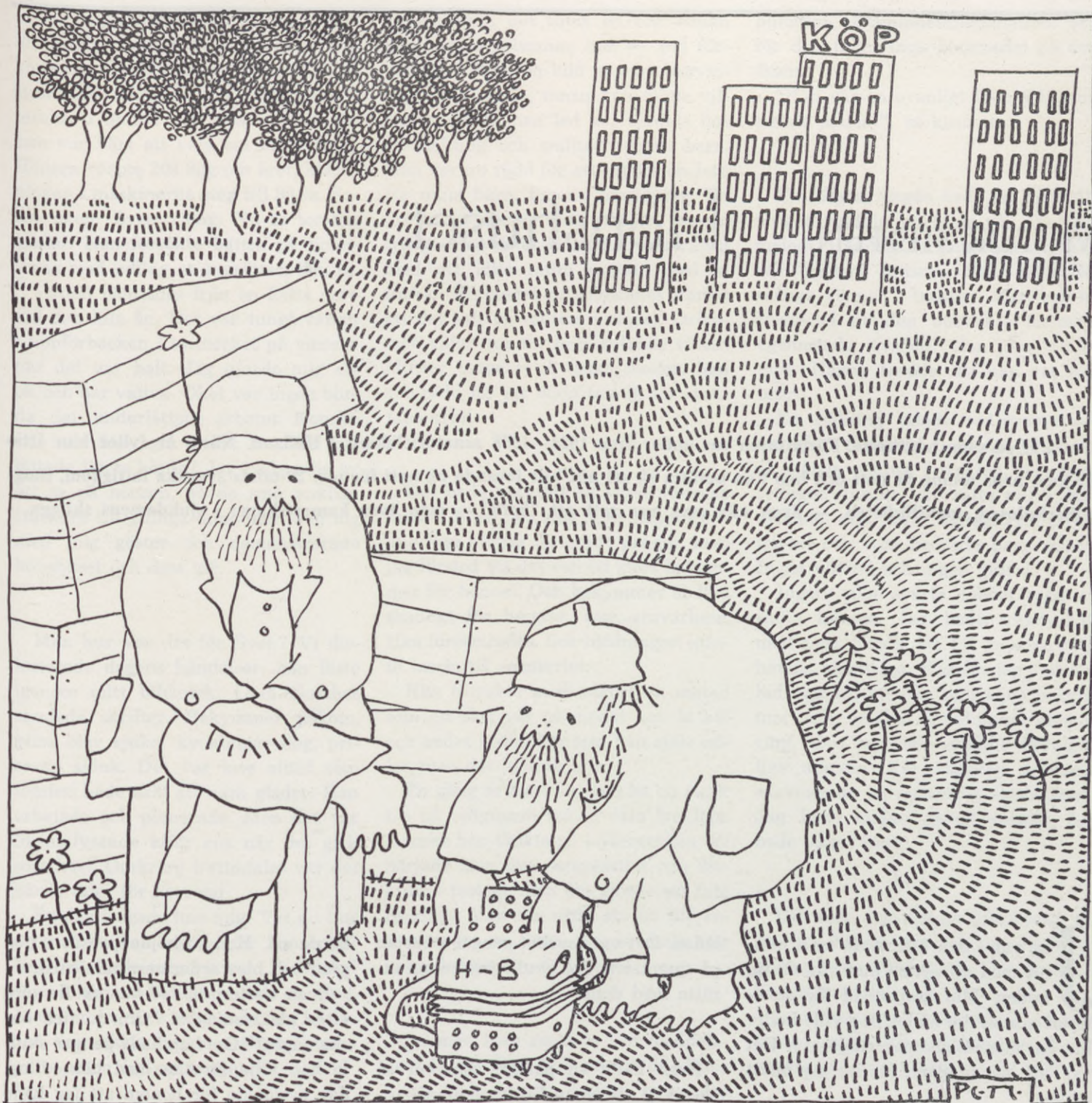
3 x Pete

Pete = Svante Petersson... född 1933... började teckna 1954... debuterade året därpå i AT.

...och när att vara normal Fritte blir detsamma som att ängsligt härma varandra... vart tar då upplevelsen vägen... den egna personliga upplevelsen...

...och om det fanns någonstans där man kunde ställa sej och se ner på världen Fritte... som när man granskar sina fötter en barfota sommardag...

och i och med att vi alla är variationer på varandra...

...så måste det också finnas mitt- och ytterlighetsgrupperingar...

...i förhållande till den ursprungliga prototypen...

VICTOR STEFFEN

Hönshuset

Detta är en sann berättelse. Författaren var under åren 1924—1958 sanatorieläkare i Halland. Nästa år fyller han åttio år men hans minne är gott och han kan berätta så att allt blir levande på nytt för oss: 20-talets svenska fattigdom, lungtuberkulosen, maktlösheten — även när man var satt att "bota" — men även kamratskapet i sjukdomens skugga.

Jag var i den åldern då man hunnit med att synda mot alla de tio buden. Min ärelystnad låg emellertid inte åt det hållet. Jag ville hellre bli en mänsklighetens välgörare. Det var ett av motiven för att jag blivit läkare.

Jag hade kommit in på tbc-läkARBANAN men upptäckte snart att jag inte kunde bota lungtuberkulos och ännu mindre dess komplikationer. Om någon (av okänd anledning), blev frisk på det sanatorium där jag var läkare, återsändes han till den miljö som var en av orsakerna till hans sjukdom. Dessutom var arbetsförmågan nedsatt och ekonomin försämrade efter en långvarig sanatorievistelse.

Om man kunde finna på något lätt arbete för patienterna, ett arbete som dessutom gav tillfredsställelse och god inkomst skulle man kanske kunna förhindra de ständiga återfallen.

Efter ett års sanatorietjänst hade jag omkring tvåtusen kronor i skrivbords-

lådan. Det var mycket pengar i början på tjugotalet. Vad skulle jag kunna uträtta med dem?

Sven hette en patient som var så pass kry att en utskrivning stod i utsikt. Han var ingenjör, föräldrarna var döda. Han hade försökt sig på diverse yrken bla varit inne på apotekARBANAN. Skvallret mumlade något om alkohol och narkotika. Han hade också varit inblandad i ett bolag som gjort konkurs. En snäll och skötsam patient, intresserad av god litteratur. Han konstruerade också den första radioapparaten på sanatoriet, där vi hörde de första svaga tonerna av musik från England. Han kunde också spela fiol och då också jag klåpade därmed kom vi tillsammans och spelade enklare duetter. Jag hade en dublett utan moderna bekvämligheter. Den var inte heller ljudisolerad och husmor som bodde i våningen under klagade. Då gick vi ut bakom ett berg och spelade för fåglarna. Det kom också en ung flicka och

hörde på. Hon förhöjde poesin i hög grad och blev sedermera min hustru.

Sven visste inte vad han skulle göra efter utskrivningen. "Om du fick önska något?" Om han hade pengar skulle han vilja försöka med hönsodling. Jag avslöjade för honom att jag hade en skatt i skrivbordslådan och att jag kunde satsa den på höns. Han var motsträvig. Om det inte går då, om du förlorar dina pengar! Jag svarade att ett sådant här experiment skulle roa mig mer än att köpa en motorcykel eller så. Jag skulle känna större tillfredsställelse om jag förlorade pengarna på detta sätt än på något annat jag kunde finna på. Då gick han med på att försöka.

Vi byggde ett hönshus med plats för fyrahundra höns. Kommunen knorrade, de ville inte ha honom på halsen. Jag svarade att detta var mitt bekymmer, inte deras.

Till att börja med gick det någorlunda, det var bra pris på ägg och sex-

veckors kycklingar. Hönsen var av god vit Leghornsras från Amerikas bästa hönsrier, Hollywood o Tancred. Sven studerade inhemsk och utländsk litteratur i ämnet och visste snart allt som var värt att veta om hönsodling. Hönsen värpte 200 ägg om året, kläckningen i maskinerna steg till 90 %. Solen sken. Sven sjöng: Nu är tomten glader. Han försökte bättra på finanserna med odling av morötter, lök, bi.

Vatten hämtades från en källa nere vid den lilla ån. Det var tungt vatten i uppförbacken i synnerhet på vintern när det var halt. Jag gjorde mig ett ok och bar vatten. Oket var ingen börda det underlättade arbetet. Kanske var hela företaget ett ok som för mig lättade livets börda? Jag hade nöje av att se på hönsen, på de små ynkliga stackare till gulliga dumbollar. Jag tog med mig gäster och demonstrerade hönshuset och dess idé.

Men hur var det för Sven? Vi diskuterade dagens händelser, han läste igenom mitt bibliotek, t o m Goethes samlade skrifter. Bekymmer påkom, höns blev sjuka, kycklingar dog, priserna sjönk. Det var inte alltid som tomten hade skäl att vara glader. Han arbetade och planerade. Men det var ingen lysande affär ens när det gick som bäst. Omkring trettioalet var det hårda tider för litet var.

En dag frågade han mig: Vet du hur mycket du har lagt ut för hönsriet? Nej, jag förde inte böcker. 17 000 kr! Jaså. Hönsen betalade inte föda en gång. Även om jag inte beklagade mig kände han det säkert bittert att inte kunna infria mina förhoppningar.

Han hade sina drömmar. En gång drömde han att han låg i knät på min hustru mitt på en stor idrottsplan med fullsatta åskådarläktare runt omkring. Då nalkades en gestalt, en angripare. Sven tänkte att det skulle bli en lätt match. Men alltsom figuren kom närmare växte den och antog fasaväckande proportioner. Sven tog en yxa, men insåg att det båtade föga. Jag skyndade till hans hjälp med en käpp och den var t o m omlindad med sammet. För mig var drömmen en tydlig bild av verkligheten. Hans situation var svår och min hjälp illusorisk. När någon välvillig själ upplyste honom om min tydning, sa han sorgset: Om jag vetat det skulle jag inte ha berättat.

Mestadels är mänskors drömmar rätt

banala, men det finns en och annan poet som i drömmen har en god förståelse att dikta en bild av sina bekymmer. Sven hade, innan han visste vilken sjukdom han led av, vårdats hos en släkting och smittat dennes barn. Han var nu rädd för att utgöra en fara för mina barn, för sin omgivning. En dröm avslöjade hur djupt taggen trängte. Han drömde att han var i färd med att idka intim kontakt med en flicka. Företaget misslyckades därför att det satt en mutter i vägen. Drömmen väjer inte för halsbrytande vitsar. Mutter betyder på tyska moder, han var rädd för att bilda familj, för smittans skull.

Det hade uppstått en varm vänskap mellan Sven och mig. Det bekymrade mig föga att jag förlorade pengar, men jag förstod att det var ett stort bekymmer för honom. Och bekymmer är lika skadligt för lungtbc, som grovarbete. Han försämrades, fick blödningar, måste tas in på sanatoriet.

Han försökte med råkost en metod som ett slag var på modet han åt kål och andra grönsaker som han själv odlade, men det hjälpte inte.

En gång sa han: De som ha en stark tro på religionen måste vara lyckliga. Kanske han tänkte på underverken. Vi började läsa nya testamentet och diskutera teologi, men det gjorde oss inte lyckliga. Man får sätta sin lit till vetenskapen, sa Sven. Ja, invände jag, vetenskapens tro är tvivlet.

En man kom rusande och meddelade mig att Sten höll på att dö. Hans lunga hade brustit. Luften pumpades ut i lungsäcken och pressade ihop lungorna så att han höll på att kvävas. Han sa: Jag dör, det gör ingenting bara det går fort! Det var lätt att hjälpa honom genom att sticka in en nål och suga ut luften. Genom att sätta permanent sug kunde lungan förbli utvidgad. Han sa att han fått en ny aspekt på helvete och himmel.

Jag hade talat om thoracoplastik, men han hade hört talas om misslyckade fall och ville inte gå med på det. Men så råkade han bli bekant med några patienter där operationen givit gott resultat. Nu var utgångsläget inte längre så bra, men det var ändå en chans och han ville ta den hellre än en långvarig avtyning.

Han var ganska medtagen efter operationen. Det tillstötte en ovanlig kom-

plikation, bukhinneinflammation, och för den fanns inga botemedel på den tiden.

"Han var en ovanligt lugn och sympatisk patient", sa kirurgen.

Vid begravningen hade jag anmodat en god violinist att spela vår signaturmelodi, Händels sorgemarsch. Kyrkan var nästan fullsatt. Sven hade fått många vänner i trakten. Man var intresserad av den utmärkte mannens egenartade livsöde. Han blev till en myt. Några trodde att han var min bror.

En släkting talade vid graven och var glatt förvånad över att Sven fått så många vänner i trakten, han hade tydligen funnit sin rätta miljö. Han tackade alla som bidragit till Svens trivsel och som hedrade hans minne. Ingen nämnd och ingen glömd.

Ingen ville överta jobbet med att sköta hönsen. Jag hade misslyckats med mitt försök att bli en mänsklighetens välgörare. Kanske jag tvärtom bidragit till att öka min väns bekymmer och orsakat sjukdomens försämring. Men jag hade erhållit oförglömliga minnen. Vår vänskap svetsades samman av en ömsesidig skuld känsla. Jag hade endast satsat pengar, han hade vågat livet.

Det sista jag såg av hönshuset var en ruin. Någon hade satt upp ett tryckt plakat i fönstergluggen. Där stod Lia vinter-sportplats.

Lantbrukarna i trakten fick vid auktionen utmärkta värphöns av Hollywoods finaste leghornsras för 2:50.

Årets konstnär:

MARK MARKEFELT

är stockholmare och har fotografien som sitt stora intresse. Därmed har vi sagt att han har ett annat dagligt yrke. I Status har ni kunnat se en hel del av hans produktion under de sista åren. Han har ett brett register, fotograferar gärna natur men finner också motiv i storstadens myller av människor och i den lilla stadens hus och människor.

AMOT, GÄSTRIKLAND

MARK MARKEFELT

"RIS-HÖG" ↓					LIST	↓ KALLA PERIODER	↓ KAN LIGGA VID SÄG	ID-POTTSGREN	↓ BIT AV TRÄD
RIS								VIKT	KARLSUNE EKMAN
SIMKLUBB						AFFAR			
						STOL			
INRE LEDNING								GRYBE-FIGUR	
KAN PRYDAS MED STJÄRNA					HARNALLE			AVLIDA	
STRÅ					LINJE				
3.14						↓ LÄGGER PÅ	LIGGER I VATTEN		
								GÄR ELEVATOR	
HAR BLOMMA	↓ DRICKA GUBBIGA	TRINS I HAVSBANDEN	RÄVPLATS	FRU ER-LÄNDER	SLUT		SERVI I TUVAN	↓	
						SOLDATLED			
DEAR PÅ MUN			LO-VISA			RÄKNETECKEN	LÄRV-POTTA		ARKGUBBE
							FRIA		GULD-MÄTT
LÄGGA IN EN PRIS						DASKA		↓	F.D. SKID-ÄSS
									I UNDERVÄRLDEN
INGEN VINST		↓ TIO I USA	FÖR SO-POR				SPELAR BOLLER		
							KYLER		
LÄRJUNGE I BERG			↓ PRO-NOMEN	ÄR SAUNAN		TÖS GIT-TER			AXEL-TRÄ
									BRUKAR JUL-SKINKA
						KVALS-TER			ÅKT
									BAR
TA-LA							FACI-LA		PU-DER
							HAR ANKA		
							SÄKERT TACK-LÄT		
HUR STÄR DE TILL					VISAR TID	KATT	REDE LÄNGD		GLAS-BRUK
								ÄDER	
									ORA-TION
SPRIT							UTAN SVÄNG		LÅDA

JULBILDKRYSS

TÄVLINGSREGLER

Lösningarna måste vara Status redaktion, Postbox 3196, 103 63 Stockholm 3, tillhanda senast den 10 jan. 1973. Tävlingsbrevet skall vara märkta med ordet "Julbildkryss".

Varje kuvert får endast innehålla en lösning. Glöm ej att tydligt ange namn och fullständig adress.

Fem priser utdelas enligt följande: första pris 50 kr, andra pris 25 kr, tredje pris 15 kr, fjärde pris 10 kr och femte pris 5 kr.

Pristagarnas namn meddelas i Status februari nummer 1973.

Namn:

Bostad:

Postadress:

OVE NORD

Han hette Boltzius och kunde ”bota sjuka”

Det finns många sätt att bli känd på i våra dagar. Omkring sekelskiftet var det betydligt svårare att få sitt namn att singla runt om i landet och utanför landets gränser. Ett säkert sätt var emellertid om man kunde ”bota sjuka”. Det var nämligen inte läkarna så säkra på den tiden. De var också betydligt dyrare än de som ”botade sjuka” utan läkar-kompetens. Kanske var man också räddare för de vita rockarnas folk.

Namnet Fredrik August Boltzius har kanske inte så mycket att säga den yngre generationen. De något äldre har kanske hört det nämnas någon gång, medan de som sammanträffat med den som bar det blir allt färre. Men även sedan denna äldre generation är borta skall säkerligen mycket berättas om Boltzius, helbrägdagöraren och gudsmannen, som botade sjuka genom tro. Om honom och hans verksamhet talades det runt

om i landet och ute i Europa, och till honom och till det då lilla sågverksamheten Skåre utanför Karlstad vallfärdade tusenden och åter tusenden.

Ur bevarade anteckningar från sammanträffande med människor som i sina yngre dagar hade kontakt med Boltzius vill jag återberätta några episoder och också något om den märkliga mannen. En modern tid som vår

ser givetvis med ett överlägset småleende på detta, att en människa genom blott och bart handpåläggning och bön skulle kunna bota sjukdomar, men faktum var att många blev av med sina krämpor efter ett besök hos Boltzius.

En av dem som hade en hel del att berätta om Boltzius var fröken Olga Boltzius, som intill sin död för några år sedan var bosatt i Skåre och där han var född och vistades under större delen av sitt liv. Själva var hon född

och uppväxt i Gävle, brorsdotter till Boltzius, men vistades ofta hos farbrodern och var honom behjälplig med hans många patienter. Hon hade den gången vi träffades en mycket klar minnesbild av sin märklige farbroder.

Hon berättade att han verkade omkring sekelskiftet och att han dog 1910 i sviter efter en trafikolycka i Stockholm. Hans föräldrahem var ursprungligen relativt välbärgat, men en konkurs ställde familjen så gott som på bar backe. Till en början och några år framåt försörjde sig Fredrik August som gårdfarihandlare och lumpsamlare. Under den stora väckelse som då gick över landet hade Boltzius kommit till tro — detta efter att ha genomgått en långvarig och djup själskris, under vilken han t o m försökte beröva sig livet — och under sina handelsfärder runt Karlstad predikade han ofta vid improviserade bönenämöten. Någon stor talare var han emellertid inte, han uttryckte sig enkelt men på ett språk som folket förstod. För sin omutliga rättrådighet och för sin uppriktiga tro blev han dock av den breda massan respekterad och avhållen.

Den gårdfarihandel han bedrev kunde givetvis inte ge något större ekonomisk utbyte — folk hade inte så gott om kontanter vid denna tid — men trots detta var han givmild. Då han

kom till någon by sände han genom småpojkar bud ut till gårdarna om "samling" — det var denna tids annonsering — om "att nu har Bollschuss" kommit, och nu blir det bönenämöte. Och det kom folk till hans möten. Vid dessa bjöd Boltzius på kaffe, ty kaffe och socker hade han alltid med sig, inknutet i en blårandig snusnäsduk!

Att Boltzius kom att verka som helbrägdagörare kom sig väl mest därav att han en gång själv blev hjälpt. Han hade den gången — det var 1877 — befunnit sig på vandring på landsvägen norr om Grava kyrka utanför Karlstad och då plågats svårt av en fotskada. Flitig bibelläsare som han givetvis var hade han då erinrat sig orden i Markusevangeliet om att "på sjuka skola de lägga handerna, och de skola bliva friska", och i Matt. 7:7 stod det ju: "Bedjen och Eder skall varda givet". Då hade han fattat sitt beslut, satt sig på vädkanten, lagt händerna på den onda foten och bätt till Gud att han i överensstämmelse med sitt löfte skulle göra honom bra. Därefter hade han dragit på sig skon och sprungit ett långt stycke för att förvissa sig om att han var bra från det onda. Och det var han och hade sedan aldrig något besvär med foten! Detta vill givetvis den starkt troende Boltzius inte förtiga och

därefter fick han bedja för många andra sjuka.

Många episoder berättas sedan om Boltzius förmåga att bota sjuka genom handpåläggning och bön. Fru Anna Sinclair, vilken som ung flicka bodde granne med Boltzius, berättade innan hon gick bort, en del minnen från denna tid, vittnesbörd om hans "underverk". Hon berättade bl a om hur en 20-årig lam norsk flicka, — som man burit från stationen i ett baktråg — blivit botad från sin lamhet.

Boltzius behandlade alltid sina patienter i enrum, så också den här flickan. När han haft flickan inne hos sig en stund slog han upp dörren till köket, där fru Sinclair — då helt ung — tillsammans med några andra satt, och sade till den norska flickan: — Visa nu vad Gud har gjort med dej! Och flickan ställde från sig sina kryckor och gick sedan fram och tillbaka över golvet. Någon dag senare gick hon också själv till Skåre station, en kilometer från Boltzius bostad, och reste hem till Norge.

Men Boltzius bad också om andra ting, vilket fö var betecknande för hans kynne. En gång, berättas det, besöktes han av några hjälpsökande danskar, men hade ingen grädde hemma, då han sin vana trogen skulle bjuda på kaffe. Boltzius misströstade dock

I denna stuga i Skåre utanför Karlstad hände det som många i vårt land talade om omkring sekelskiftet: helbrägdagörelsen.

inte — han bad om grädde! Och grädde kom det också! En lantbrukarhustru i grannskapet hade, berättas det, samtidigt "känt en sådan oro i kroppen". — Jag får inga fre (ingen ro) i kroppen, hade hon sagt till sin make, du får gå te (till) Bôollschuss med grädde. När mannen kom med grädden sade Boltzius bara: — Jasså, du kommer med grädden nu, jag har allt väntat på dej!

Boltzius mottagningar vid Skåre blev så småningom av oerhört stor omfattning. En dag 1887 skall sålunda inte mindre än 300 personer ha anlänt till Skåre för att söka bot för sina sjukdomar eller lyten. Detta vittnar väl om något om hur känd han var och hur stark tilltron till hans förmåga att hjälpa var. Tillströmningen av hjälpsökande blev till sist ett problem för det lilla samhället, som ju helt saknade inkvarteringsmöjligheter. De som inte kunde få rum i Karlstad fick hyra in sig i granngårdarna, och Boltzius själv lät inreda ett uthus, där patienterna åtminstone sommartid kunde sova över. Betecknande för hur stor trafiken vid Skåre var är att konduktörerna utbytte det vanliga "Skåre nästa" mot "alla som skall till Boltzius stiger av vid nästa station". Det var också folk ur alla samhällslager som sökte honom — från de allra fattigaste till friherrinnor och grevinnor, berättas det.

Boltzius var en mycket human och snäll människa, man hörde aldrig ett ont ord från hans mun. Detta hindrade dock inte att han kunde vara slagfärdig när så påkallades. Boltzius blev ju gång på gång anhållen av polisen för "spridande av irrläror", och en gång i Gävle förhördes han av stadens polis-kommissarie. Enligt dennes mening svarade han inte på de frågor som ställdes, på vilket Boltzius svarade att "kommissarien går efter sin lagbok och jag efter min bibel" och därmed fick tydligen lagens handhavare sig nöja.

På tal om hans förmåga att hjälpa sjuka var han alltid mycket angelägen att framhålla, att det inte var han själv som botade utan Gud. En journalist hade sålunda en gång kommit till Skåre och därvid ovetande träffat Boltzius själv. På journalistens fråga "om det var här den bodde som botade sjuka" svarade Boltzius: — Nej, han bor inte här, han for till himlen för snart två tusen år sedan och han heter Kristus.

Många fall av helbräddagörelse skul-

Här är en del av de "tekniska hjälpmedel" — ja, så säger man ju i våra dagar — som en del av besökarna lämnade kvar när de gick.

le kunna berättas från hans verksamhet. Att tron på hans förmåga av förmedlande hjälp var stor var inte att ta fel på. I Rudskogen i Grava hade han en tid mottagningar och därom har en fru Olga Magnusson — även hon bortgången — berättat, att på deras gård var så mycket folk liggande att alla rum var upptagna och att där låg folk även i uthus och visthusbodas. Varmt troende som hon var var hon också övertygad om att "Guds välsignelse vilade över hans gärning, ty annars skulle väl sjukdomarna ha spritt sig, för här låg ju alla sorters sjuka, lungsjuktiga och andra, ja till och med en spetälsk låg här en gång".

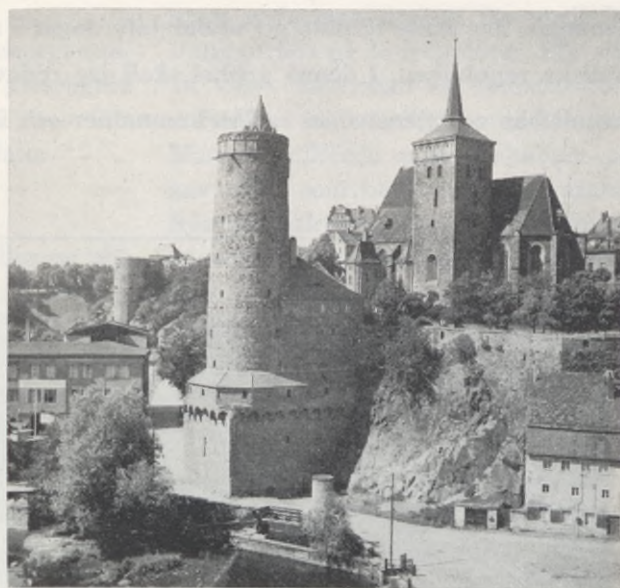
Om den märklige mannens förmåga att "bota sjuka" skall väl här inte ordas. Kanske var han en mycket god psykolog — möjligen ovetande därom själv — kanske kunde han genom sin egen trosvisshet till de sjuka förmedla en tro på att hälsan skulle återvinnas.

Och detta brukar ju vara den bästa medicinen!

Om, som ovan antydde, den yngre generationen inte har så stor vetskap om Boltzius finns ändå mycket kvar som minner om honom. På Värmlands museum finns förvarade ett otal kryckor, gördlar av allehanda slag, skor för vanföra, allt sådant som lämnats kvar hos Boltzius av folk som blivit botade från sina krämpor. Där finns också bevarade de 33 000 breven från hjälpsökande och tackbrev från sådana som blivit hjälpta. I Boltziusstugan i Skåre — där han bodde under många år — står rummen så som de gjorde i hans livstid och i ett av rummen finns också här en hel mängd kryckor och andra kvarlämnade hjälpmedel. Stugan blev för ett par år sedan pietetsfullt renoverad, gatan som nu går utanför har fått namnet Boltziusvägen, sommartid kommer busslaster med folk som vill se var den märklige mannen bodde — minnet av honom lever, trots att så många år gått sedan han verkade.

Postplatz, Dresden

Bautzen, centrum för sorbiska kulturen

Greifswald

DDR har ett intensivt jordbruk

Rostock

Torget, Greifswald

ERIK RANSEMAR

Resa i DDR ▶

Val och valrörelse i en socialistisk stat. Många i vårt land har diffusa kunskaper om detta. Ännu fler har förutfattade meningar. Jag hade tillfälle att under tolv dagar i november i föl följa valrörelsens slutskede i DDR, den tyska demokratiska republiken. I denna artikel skall jag redovisa några synpunkter jag inhämtade vid samtal med kommunala förtroendemän och tjänstemän i olika kommuner och företag.

DDR är ett kontrasternas land. Där ligger det nya och det gamla sida vid sida och där det gamla har förstörts av krigets härjningar har man byggt upp det gamla på nytt. Fotot ovan är från Magdeburg, en stad med ca 270 000 innevånare och DDR:s mest betydande inlandshamn. Här bygger man nytt, men i Naumburg (Saale) står det gamla kvar. (Ovan till höger).

Domkyrkan i Naumburg med sina fyra torn (nästa sida till vänster) är ett av de mest berömda monumenten över medeltidens byggnadskonst från 1100- och 1200-talet. Men naturen kan också forma sina byggnadsverk, monumentala på ett mer framträdande sätt. Bilden till höger på nästa sida är från sydöstra DDR — Basteiklippan, som också är övningsplats för alpinister.

DDR har över 17 miljoner invånare. Därav är över 9 miljoner kvinnor. Mer än 7,7 miljoner är förvärvsarbetande. 33 av 100 är pensionärer. Den höga andelen pensionärer har sin förklaring i stora människoförluster under världskrigen.

Den socialistiska staten

DDR är en socialistisk stat. Utgångspunkten för samhällsarbetet är att alla samhällsklasser har gemensamma intressen. Allt arbete i en socialistisk stat tjänar det arbetande folket och samarbetet mellan klasserna utvecklas undan för undan i och med att den socialistiska staten byggs upp. Det är tankegångar som är svåra att förstå utan det historiska perspektivet. Alla klasser svetsades samman i kampen mot fascismen. Men det var en lång process. Det skedde under ledning av arbetarklassen. Det var naturligtvis lättare för arbetarklassen (socialdemokrater och kommunister) att finna det gemensamma i kampen, svårare för de andra.

Rösträtt vid 18 år

Rösträttsåldern i DDR är 18 år, dvs varje medborgare som på valdagen fyllt 18 år har rösträtt och är valbar

till de lokala folkrepresentationerna. Valbara till folkammaren, dvs riksdagen, är de som på valdagen fyllt 21 år.

Valperioderna är fyra år. Valprinciperna är fastslagna i författningen. Ledningen av valen har de demokratiskt valda valkommissionerna. Offentliga diskussioner om politiska grundfrågor och presentation och kontroll av kandidaterna inför väljarna hör också till valprinciperna.

Ett av de stora målen för valrörelsen i DDR är att komma i kontakt och i samtal med så många människor som möjligt. Det gör man på en mängd olika sätt. På mindre orter ordnas naturligtvis möten av ett annat slag än i storstäderna. Mötena är annars ofta klart målinriktade. Det kan exempelvis vara ett valmöte bland idrottsföreningens medlemmar. På dessa möten får fullmäktigeledamöterna framträda och lägga fram redogörelser för den gångna periodens arbete. Om de vid tidigare framträdanden har fått bestämda frågor som de ålagts att föra fram avkrävs de rapport om sina ansträngningar att lösa de förslag som framlagts. De uppställda kandidaterna får presentera sig och de får i sin tur

kanske nya frågor som det blir deras uppgift att föra vidare om de blir valda.

Man lägger stor vikt vid att fullmäktigeledamöterna har ständig kontakt med väljarna och att de söker kontakt. Det är klart att det är skiftande aktivitet från olika ledamöters sida, men till det politiska arbetets riktlinjer hör en hög aktivitet av de förtroendevalda.

Under valarbetet kommer det på så sätt fram mycket kritik och många förslag. — Naturligtvis finns det alltid kritik att rikta mot ledningen för en kommun och vi bemödar oss om att ta denna kritik på allvar och att följa de förslag som kommer fram, så kommunledningen i Leipzig vid vårt samtal med dem. Det är inte bara en fråga om att ge svar utan också att ändra på det som kritiserats. På så vis står vi under valrörelsen i en period av hög aktivitet och vår uppgift är att vidareutveckla denna aktivitet så att nästa period får en fortsatt hög utveckling.

Kandidaterna presenteras

Vallagen fastslår att kandidaterna skall presenteras inför väljarna. Det sker bl a på valrepresentantsmöten. Denna

valrepresentation utgörs även av partilösa och utses alltså inte bara av partierna och massorganisationerna. De partilösa har rätt till 35 % av representationen. Vid dessa möten kan kandidater som inte får förnyat förtroende bli avförda från listorna. Veckan innan valet i fjol hade 28 kandidater till distriktsråden och 3 kandidater till folkammaren fallit igenom på det här sättet.

kandidaterna till folkrepresentationerna.

Förutom de nämnda massorganisationerna räknar man med ytterligare 50 massorganisationer. Alla dess förbund kan ställa upp kandidater.

Kandidatförslagen

Kandidatförslag kan uppställas av alla demokratiska partier och av massor-

arbetsutskott av 30 ledamöter. Dessutom hade man utskott för varje bostadsområde på 15 ledamöter. För själva valet hade man en stadsvalskommitté som sammanträdde var 14:e dag. Man prokollförde noga alla möten, angav vilka som hade varit närvarande från fullmäktiges och kommunledningens sida, hur många besökare det hade varit och också vilka förslag som hade

Domkyrkan
i Naumburg

Basteiklippan

tet. Oftast var det på de sociala frågorna man föll igenom. Vid dessa möten fastställs också ordningsföljden av kandidaterna på listan.

130 000 sådana möten hade hållits veckan innan valdagen.

I valen i DDR har man en lista. Det finns dock inte inskrivet i författningen att det endast skall förekomma en lista vid valen. Ledningen av valrörelsen har Nationella fronten. Nationella fronten har utskott i distrikt, kretsar, orter och bostadsområden. I de här utskotten arbetar cirka 335 000 människor under valarbetet. Det är dessa utskott som organiserar valarbetet.

Nationella fronten

Vad är då Nationella fronten? Det är mer än ett valförbund. Nationella fronten samlar också upp folkets förslag till förbättringar av arbets- och levnadsvillkoren och ser till att förslagen förs fram. Nationella frontens ledande organ är nationalrådet som består av över 240 medlemmar från alla befolkningsskikt. I samarbete med demokratiska blocket som bildades den 14 juli 1945 och nu består de av fem politiska partierna och de största massorganisationerna föreslår Nationella fronten

organisationerna. Sammansättningen av kandidaterna bör återspegla klasstrukturen i samhället. I Leipzig var kandidaterna till fullmäktige föreslagna av nedanstående:

SED (socialistiska enhetspartiet) ..	24,4 %
LDPD (liberal-demokratiska partiet)	10,4 %
CDU (kristligt-demokratiska unionen)	10,4 %
DBD (demokratiska bondepartiet)	10,4 %
NDPD (national-demokratiska partiet)	10,4 %
Fackföreningarna	13,5 %
DFD (demokratiska kvinnoförbundet)	7,0 %
FDJ (ungdomsförbundet)	8,0 %
Kulturarbetarna	4,4 %

På andra orter blir naturligtvis sammansättningen av kandidaterna annorlunda beroende på en annan föreningsstruktur. Leipzig är en stad på närmare 600 000 invånare, en industristad, och har 200 fullmäktigeledamöter. Kandidatlistan omfattade 266 namn.

En samlad förslagskatalog

Vi besökte Lützen, en ort på 4 800 invånare. Där bestod Nationella frontens

kommit fram. På det sättet hade man en samlad förslagskatalog. Antalet ledamöter i kommunfullmäktige i Lützen var 30 med 6 suppleanter.

Valarbetet sker också på företagen. Vi besökte Ernst Thälmannverken i Magdeburg, ett maskinverk med 12 500 anställda. Bland de anställda fanns två kandidater till folkammaren. De hade genomfört femton valmöten inom företaget och dessutom en del valförsamlingskonferenser utanför företaget för att få synpunkter och förslag från de som var hemma, de som var pensionärer och från de unga. Vid ett av valmötena i företaget hade vice ministern i det departement som har ansvaret för företaget varit med. Det var gjuteriarieterna och deras problem i arbetet det gällde den gången. Sen skall nya möten äga rum efter valet för att arbetarna skall få rapporter om vad som skett med deras förslag.

En ledamot av folkammaren och andra församlingar måste alltid reservera viss tid för kontakt med sina väljare. Han har med andra ord mottagning för sina väljare och får uppdrag som han försöker lösa på bästa sätt. Det kan gälla både små och stora frågor.

TORSTEN SÖDERLING

Morgonte i Asunción

När en man reser in från campon till huvudstan Asunción och gästar ett förnämt hus vid plazan, vill han få den gröna tedrycken serverad i en kalebass med silverpipa så tidigt som möjligt på morgonen, helst innan stjärnorna hunnit slockna. Den gamla seden kräver att drycken bjuds gästen av det skönaste kjoletyget bland tjänstefolket och flickan skall i allt vara honom behaglig. Den vackra indianflickan Melinda brukade förr med naturbarnets nyfikenhet och ap- tit på främlingar uppehålla tetraditionen i det hus hon tjänade. I gryningen svävade hon in på nakna fötter, satte sig på sängkanten och överräckte kalebassen med fnitter och graciös finess. Sedan började hon blygt knäppa upp blusen.

Men nu när Melinda allvarligt förälskat sig i husets trädgårdskar, den ståtlige och revolutionäre Jaquinto, som försäkrat att han vinner nästa presidentval, vägrar hon att servera de manliga gästerna te på sängen. Ty för indianskan är kärleken okränkbar och hon tänker vara Jaquinto trogen, ända tills hon tröttnar på hans smekningar, vilket kan ske snart nog — om inte hans fantasi räcker till för att servera henne nya, skimrande regnbågar och framtidsdrömmar.

Melindas plötsliga kyskhet förtretar Angosta, husets fru och oinskränkta härskarinna, som är mån om att vännerna prisar familjens gästfrihet. Därför har hon vänt sig till grannfamiljen

och fått låna deras hembiträde. Hon heter Luciana, har ännu inte funnit någon man att älska framför andra och kommer därför gärna över till Angostas och vikarierar som teservitris.

Jaquinto, trädgårdskarlen, känner väl till teceremoniens innebörd och ser därför lugnad, att det är Luciana och inte Melinda som fladdrar omkring med kalebassen och varmvattenkitteln på mornarna. Men en dag inträffar en förfärlig kalamitet. Det är i gryningen och Jaquinto går med trädgårdsslangen och sprutar de soltorra gräsmattorna och försöker sätta liv i de manshöga, slokande julrosorna, när han får se Melinda komma ut från huset med tepipan och attiraljerna och tassa iväg till köket.

Flickan hinner aldrig förklara att hon bara varit i fru Angostas budoar och för ovanlighetens skull serverat sin patrona den livgivande morgondrycken, förrän Jaquinto är över henne som en galen tigerkatt. Han hugger henne i håret och slänger omkull henne på mosaikgolvet i kökspation. Hon varken skriker eller stönar. En indianflicka är stolt som en hägerfågel. Hon vet att hon inte brutit sitt kärlekslöfte och att stor skam skall drabba Jaquinto, när han får reda på att hon är oskyldig.

Melinda vet också vad hon har att vänta. Medan Jaquinto sliter av sig livremmen, kryper hon ihop och försöker ge sin rygg så liten träffyta som möjligt. Jaquinto slår så hårt han orkar, men han slår bara tre slag. Då är hans vrede stillad. Utbrottet har be-

friat honom från en svartsjuka som lika gärna kunnat leda till mord. Indianen är våldsam i sin lidelse. Han kysser gärna dammet av den älskades fötter, men om hon bedrar honom eller behandlar honom som luft, då stryper han henne med samma inlevelse.

Juquinto har hört berättas, att den grymmaste av landets alla diktatorer, general Francisco Solano López, på sin tid lät piska sin egen mor för konspiration och att skinnslamsorna från hennes rygg flög blodiga omkring i luften, medan sonens hederskompani bildade fyrkant och trummorna mullrade under bestraffningen. Men vad López skulle gjort, om han bara så mycket som misstänkt sin älskarinna, den rödhåriga och grönögda irländskan madame Lynch, för att göra snedsprång i generalstaben — det har många av landets bedragna äkta män spekulerat i och önskat att de vågade kopiera.

Melinda har rest sig från mosaiken. Hon ordnar inte till klädseln och inte så mycket som tar sig på ryggen där slagen träffat. Hon är känslolös för smärtan. Kinderna flammavärre än såren under den vita perkalblusen och hon är skön av förakt, när hon spottar Jaquinto i ansiktet, vänder honom ryggen och går in i köket för att sätta på en gryta tvättvatten över kolgallret.

Vad som hänt är i denna passionerade miljö, mitt i det heta hjärtat av en vulkankontinent, inget ovanligt drama mellan två älskande med brinnande

svall i blodvågorna. Det är närmast att likna vid ett "kärleksgnabb" i kyligare miljö.

Jaquinto har med besinningslöshet visat hur svartsjukan kan flamma upp inom honom, och svartsjuka måste betyda kärlek. Det förstår Melinda mycket väl. Liksom hon är medveten om, att en man som slagit en kvinna har mycket svårt för att lämna henne. Det enda hon då behöver göra är att visa ärran på ryggen för sina väninnor, som sprider ryktet om Jaquintos grymhet, och sedan får han rida långt ut på campon för att lyckas förföra en ny flicka.

Detta tidiga intermezzo i kökspation har egentligen endast jämnat väg för giftermålet mellan Melinda och Jaquinto och antagligen hade de redan på eftermiddagen gått hand i hand till "Registro Civil" och fyllt i ett äktenskapsformulär, om inte — ja, om inte husets gamla kokerska, Felicita, råkat bevittna uppträdet och blivit så himla uppskärnad, att hon rusat ur köket, genom en bakdörr och ner till "Officina de Guardia" och skrikit till första bästa polis: "Jaquinto, trädgårdskarlen, har blivit galen och piskat ihjäl våran serveringsflicka Melinda!"

Polisen i Asunción tar inga onödiga risker gentemot en "sinnessjuk kvinnomördare" som Jaquinto. Beväpnade med kulsprutepistoler hoppar ett halvt dussin stormpoliserna ur den svarta katastrofbussen vid plazan. Tre man rusar in genom stora grinden till huset och de andra släpps in bakvägen av den darrande felicita. För att tala om att "Här kommer vi!" lossar de en brakande salva i kökspation, där hönsen flaxar upp som Capitoliums gäss och det röda dammet ryker i solen.

En polis rycker upp nätdörren till köket, där en ömsint och kuschad Jaquinto baddar varmt vatten på den sargade ryggen på Melinda, som sitter på en pall och sluter ögonen av salighet varje gång Jaquinto ber om förlåtelse och böjer sig ner och berör de svidande strimmorna med sina läppar.

När barfotapoliserna, med benläder svarta och blänkande som kinesiskt lack, riktar sex mynningar mot Jaquinto kastar sig Melinda på tegelgolvet framför polisen och omfamnar hans ben för att beskydda honom. Men manhaftigt befriar han sig från kvinnoarmarna och går stolt som en puma emot övermakten. Visst inser han sin

underlägsenhet, men som "äkta son av sitt land" kan han inte låta sig gripas utan motstånd. Det vet också poliserna och därför låter de honom brottas och fäkta med armarna en stund, för att han inte för all framtid skall förlora sitt rykte som en "ärans man". Sedan föser de honom med piporna i ryggen ut genom bakdörren och ner till katastrofbussen, som står på plazan med motorn igång.

När skotten small i pation samlades makarna Angosta med barn och gäster i övervåningen. De reglade dörren och drog igen fönsterluckorna, förvisade om att en ny revolution utbrutit, samtidigt som de hoppades att den nye presidenten skulle visa sig tillhöra deras inre krets av politiskt samspelta vänner och konspiratörer. Felicita, kokerskan, blev så uppskärnad att hon blint rusade ner till bussen och åkte raka vägen ner till flodbanken, där hon i flera dagar gömde sig hos en fattig släkting i ett plåtskjul i kåkstaden.

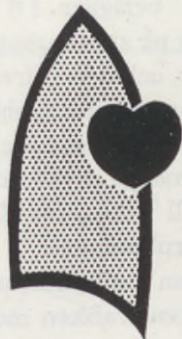
Detta folkdrama utspelades tidigt på morgonen och solen hade inte hunnit högt på himlen, förrän Melinda satt och grät på en marmorbänk inne på

den blomstersmyckade pation i högkvarteret hos "Policia de la Capital" och väntade på företrädare hos "Jefe de Policia". Hon skulle bönfälla att Jaquinto blev frigiven, därför att han inte begått något brott, utan bara fått ett utbrott som vilken som helst 'äkta son av sitt land' får, när han tror sig bedragen och tuppkammen hotar spricka av svartsjuka.

Om polischefen hade sin kalebass med silverpipan på skrivbordet, vilket till och med presidenten brukade ha, skulle hon fylla kalebassen med det gröna teet. Sedan skulle hon skaffa varmt vatten ute i vaktlokalen, hålla det över bladen, räcka fram kalebassen med silverpipan sugfärdig, tala ytterligare väl i Jaquintos sak och slutligen beveka den maktfullkomlige mannen genom att enligt den gamla seden låta honom njuta alla tedrickningens finesser.

Därpå skulle hon gå med Jaquinto raka vägen till "Registro Civil", fylla i formuläret och sedan aldrig mera räcka kalebassen till någon annan man än honom — försävt han inte blev otrogen.

Eller slutade servera henne regnbågar. ■

OSYNLIGT HANDIKAPP

är ett samlande begrepp för
alla hjärt- och lungsjuka.

DU som själv är hjärt- och lungsjuk märker det förstås. Men inte människorna runt omkring Dig. Att inte orka, inte förmå syns inte utanpå...

EN HALV MILJON SVENSKAR ÄR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA

Är Du en av dem, är Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka (RHL) Din intresseorganisation!

RHL erbjuder:

- Över 100 föreningar
- Egna konvalescenthem
- Rekreations- och hälsoresor till utlandet
- Kurser, fritidsaktiviteter
- ID-brickor för pacerbärare
- Ekonomisk bidragsverksamhet
- Tidningen Status

Vill Du bli medlem eller veta mera om oss, kontakta

RIKSFÖRBUNDET FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA
Box 3196, 103 63 STOCKHOLM · Tel. 08/20 09 23

SEWAM

Endels rätt och endels fel

Att profetera är svårt. Det visar signaturen Sewam i detta kåseri om vad vi profeterat rätt i och om vad vi profeterat fel i. Ja, egentligen visar han att vi spår både rätt och fel samtidigt, vilket skulle tyda på att prognoser aldrig är något annat än antaganden som alltid modifieras av irrationella faktorer. Eller för att uttrycka sig klarare: spå kan man alltid göra men människan kan man aldrig styra.

Efterkrigstiden spåddes av många politiska och vetenskapliga auktoriteter bli en fredens och det allmänna framåtskridandets guldålder. Skrankor och hinder av alla de slag skulle komma att raseras. Vilka enorma tekniska resurser stod oss inte till buds! Tanken svindlade även hos de måttfullaste optimister. Trafik-, bostads-, råvaru-, arbets-, sjukvårds- och tusen andra mer eller mindre svårlösta problem skulle på ett eller annat sätt komma att redas upp.

Med andra ord: det profeterades endels rätt och endels fel. Som alltid. Vi har till exempel begåvats med en oöverskådlig mängd motorfordon — enbart här i landet finns det ungefär 2 250 000 personbilar — men vi har just ingenstans att ställa dem. Dessutom har de kommit att utgöra ett miljöhöjande av första ordningen och har drivit upp väg- och sjukvårdskostnaderna till oerhörda belopp. Varje år inträffar omkring 500 000 bilolyckor i Sverige. Ca 1 300 människor omkommer och 25 000 skadas, varav drygt 6 000 svårt. Det officiella värdet av bilolyckorna per år kan uppskattas till ca 2,5 miljarder kronor. Bilismens skador genom miljöförstöring, med ingrepp i samhällsmiljöer, luftföroreningar, korrosionsskador (ca 1 miljard kro-

nor), bullerstörningar o s v har beräknats till ca 2 700 kronor per bil. Trafikoffren belägger för 10 procent av platserna på sjukhusens kirurgiska avdelningar, och den siffran kommer tämmligen snart att flerdubblas. Även mentalsjukhusen belastas allt hårdare, eftersom många trafikskadade och anhöriga till trafikoffrer får mentala skador och rubbningar.

Om man multiplicerar ett års olycks-skörd inom trafiken med tio eller tjugoför, kommer man upp i fruktansvärda siffror. På tio år 13 000 dödsoffer och 250 000 skadade, varav 60 000 svårt!

Har ett land med endast 8 miljoner invånare råd med den åderlåtningen?

Naturligtvis inte. Bilen har förvandlats från ett acceptabelt nöjes- och nyttofordon till en ohygglig mandråpare, och det märkvärdiga är att den trots allt åtnjuter en samhällelig tolerans, till vilken något motstycke inte finns.

● Flyger gör vi också som aldrig förr, även om järnridåer av alla de slag sträcker sig praktiskt taget hur högt som helst i luftrummet. Det är säkrare att flyga än att åka bil, har vi fått veta. Mycket säkrare nu än under förkrigstiden.

Tyvärr en sanning med mycket stor

modifikation. Antalet svåra flygolyckor ökar mer och mer. Trängseln blir allt större i luftkorridorerna och över de stora internationella flygplatserna. Kollisionsolyckor blir alltmer vanliga. Och bullret blir allt intensivare, allt svårare att uthärda. Civil överljudstrafik är i annalkande och med den ännu svårare bullerstörningar.

Och så en annan och tyvärr märkvärdigt förbisedd sak: flygets bränsleförbrukning börjar närma sig astronomiska tal.

De moderna kommunikationerna skulle, sades det av siarna, föra oss närmare varandra och på alla tänkbara sätt berika vår tillvaro. Tyvärr kom alltför många av oss bort på vägen — och det hade inte fyrtiotalets framtidsförgyllare tänkt särskilt mycket på. Dagens futurologer arbetar på annat sätt, hävdas det. De är mycket mer samvetsgranna och vetenskapliga och har tillgång till "allvetande" och sago-likn snabba datorer.

Icke förty kommer även de att spå endels rätt och endels fel. Ja, det är inte uteslutet att deras felbedömningar kommer att bli mycket mer svårartade än deras föregångares, eftersom det bevisligen är fullkomligt omöjligt att förutse en innovations alla konsekvenser och biverkningar.

● Låt oss t ex se på det här med vår dagliga kost, som fyrtiotalets kemister och näringsfysiologer hade så många märkliga teorier om. Tablettmiddagar och kapselsupéer har inte blivit verklighet. Vi steker och kokar fortfarande våra köttbullar och frikadeller på i stort sett sk gammalt hederligt vis. Tryckkokaren är, har det visat sig, endast begränsat användbar, och konserverburkarnas innehåll motsvarar inte på långt när de förväntningar som vackra etiketter och "omsorgsfulla" varudeklarationer uppfyllt oss med. Alltjämt hemsöker också förruttnelsebakterier våra matvarubutiker och skafferier. Ja, även i djupfrysningsprodukterna nästlar sig emellanåt diverse för vår hälsa svåracceptabla mikroorganismer in.

För övrigt vet vi i allt mindre utsträckning vad det är vi äter, beroende på det otal kemiska och andra tillsatser, som är tillfinnandes i både färskvaror och konserver.

Sedan är det ju också så att vi — i vilken riktning utvecklingen än går — aldrig helt kommer ifrån den gamla satsen om bröd och skådespel. Nuets är följaktligen, all mekanisering och rationalisering till trots, fyllt av pepparkakshjärtan, kringelkrokiga smörgåsgarneringar, krokoner o s v. Och gudskelov för det! Ty hur skulle vi annars i nödig grad kunna distrahera oss mellan spekulationsstunderna kring nuets alla djävligheter och det oerhörda ämnes- och problemkomplex som vi kallar framtidspyramiden?

● Att profetera är som sagt svårt. Det torde till och med salig Nostradamus ha tvingats konstatera. Att helt acceptera en spådom eller en prognos, som av någon anledning råkat träffa hundra procentigt rätt, hör heller inte till det lättaste. Ja, inte ens det genom strängaste vetenskapliga logik och metodik åstadkomna resultat går någonsin att svälja lika lätt som man sväljer ett glas vatten när man är törstig.

De bi- och reflexverkningar, som alltid måste noteras samtidigt som man når ett mål av något slag, är många och komplicerade. Inga svar blir "slutgiltiga" väggar och ringmurar, resta av frågornas arméer; de blir i stället till portar ut mot ständigt "nya" och bortom allt förstånd dolda "oändligheter".

● Med andra ord: den irrationella faktorn är alltid och allestädes närvaran-

de, och vi kan självfallet inte eliminera den. Den är vår eviga säkerhetsventil. Fem- och tioårsplaner är en sak, människans och naturens positiva och negativa möjligheter en helt annan. I mån av förmåga verkar vi ju alla i och för nuet, och alla hör vi ju också till någon kategori av planerare. Vi planerar kanske för staten, kommunen, företaget eller "bara" för oss själva — men även om vi önskar att vårt planerande skall gå något så när i lås, finns samtidigt hos oss behovet av en prutmån, "ett streck i räkningen". Ty vi måste ju också ha något utrymme för vår längtan. Längtan efter bagateller i hög grad, men ännu mer efter det orimliga, det sagolika och omöjliga eller vad vi nu vill kalla det.

Vi kan till exempel längta efter den välsignade dag då det åter finns rent vatten i alla våra sjöar och älvar. Vilket med andra ord vill säga, att vi ser fram mot de möjligheter som innebor i kärnkrafterna.

Detta trots alla skräckperspektiven omkring desamma.

Sådant kan måhända kallas att driva ut djävulen med Belsebub, men den metoden brukas ju även i fråga om andra och mer triviala tillstånd och situationer.

Förresten var det en gång en indisk

religionsstiftare som sade: "Döden är livets lots".

● Vi profeterar som sagt endels rätt och endels fel — men längtan heter vår arvedel, och även om denna längtan "bara", som skalden säger, är "en längtan för längtans skull", så rymmer den väl icke förty ett fragment av sanningens kärna.

Och sanningen är ju, enligt vad en del filosofer påstår, värd att söka, även om den skulle föra oss till helvetets port. Man kan råka snudda vid paradiset eller någonting näst intill. Inte för att vi i dagens värld ser till något som ens tillnärmelsevis liknar något paradiskt, men blickar vi tillbaka på mänsklighetens blodiga historia, så finner vi i alla fall att hoppet trots allt är det sista som överger oss.

Vi vill leva vidare, vi tar del av profetior och prognoser med mer eller mindre apokalyptiska inslag, vi hoppas på nya upptäckter, metoder etc., som skall åstadkomma den stora förändringen. Ingenting blev någonsin vad vi trodde och/eller hoppades att det skulle bli — men detta hindrar oss aldrig någonsin från att tro, att vi, som Nils Ferlin säger i en dikt, trots allt har ett ärende på den här planeten.

En saga av Tomas, 9 år.

Det var en gång en ung vacker prins. Som bodde i ett slott. Och en dag skulle han gifta sig. Då lät han ordna ett bröllop. Och alla prinsessor från hela landet kom till slottet för att få gifta sig med prinsen. Och när han såg hur många prinsessor som hade kommit lät han ordna ett stort bröllop. Men när han skulle utse en prinsessa så var det något fel på dem allihop. Men så en natt kom en flicka gående och knackade på. Och när kungen fick höra det lät han föra henne till prinsen. Och när prinsen fick se henne lät han ordna ett bröllop där därpå. Och när alla i landet fick höra det kom dom för att gratulera. Och varje person hade dom en gåva med sig. Och så levde de lyckliga i alla sina dagar.

OSYNLIGT HANDIKAPP

I denna sexsidiga folder presenterar Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka sin verksamhet. Det är en trycksak som är illustrerad med vinjetter i fyrfärgstryck. Den ger en god illustration till vad man vill föra fram: det osynliga handikappets psykologiska och fysiologiska verkningar. Det osynliga handikappet det är den gemensamma nämnaren för alla de sjukdomsgrupper som RHL verkar för. RHL verkar för alla som insjuknat eller blivit handikappade i

- lungtuberkulos
- urogenitaltuberkulos
- silikos
- sarkoidos
- kroniska bronkiter
- cystisk fibros
- lungcancer
- astma
- hjärt- och kärlsjukdomar

Även om socialförsäkringarna och de medicinska framstegen numera förhindrar att människor helt "slås ut" genom sjukdom, så kan inte detta täcka alla situationer som uppstår för en långtidssjuk. RHL behövs därför som intresseorganisation. RHL verkar för att hjärt- och lungsjuka skall tillförsäkras en standard som i förhållande till samhällets resurser kan betecknas som tillfredsställande. I förbundets uppgifter ingår att hjärt- och lungsjuka bereds god sjukhus- och eftervård, effektiv medicinsk och arbetsvårdande rehabilitering, goda bostäder och godtagbara förhållanden i övrigt.

Foldern kan fås från Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka, Box 3196, 103 63 Stockholm 3, eller genom någon av förbundets 109 lokalföreningar.

— **Vi konsumenter och löntagare,
borde egentligen ha
ett eget försäkringsföretag...**

— **Det har vi redan.**

Försäkringar är viktiga saker. Tala med

FOLKSAM

DÅLIG BLOD- CIRKULATION

De cardio-artär-vasculära sjukdomarna är den vanligaste dödsorsaken i Sverige.

Läs boken

VILL NI LEVA LÄNGRE?

av dr Jacquemart — berömd av medicinska auktoriteter i Sverige och flera länder. Finns i Er hälsokostaffär. Eller rekvirera boken direkt från oss för 9:75 + moms.

AB CARLS-BERGH
BIOKEMISK OCH
FARMACEUTISK FABRIK
400 51 Göteborg

Arbetsterapi och Hobbymaterial

Skinn, läder och pälskinn för alla ändamål.

Verktyg och tillbehör för skinn- och läderarbeten.

Arbetsstatser i rikhaltig sortering.

Sadelgjord såväl mönstrad som enfärgad i 30 färger.

Väskhandtag i pärlbambu, rotting, trä och metall.

Mosaik i olika utföranden.

Pärlor och Stenar av trä, glas, kristall och metall.

Halsbandslås; Broschnålar och Manschettknappmekanismer i olika utföranden.

Träspån i olika färger.

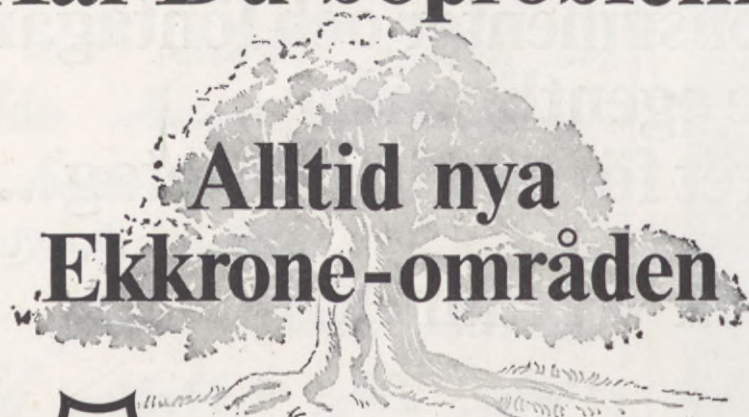
Spånlampor, naturella och färgade.

Begär prislista och prover.

SUNE ENGLUND AB, 701 04 Örebro

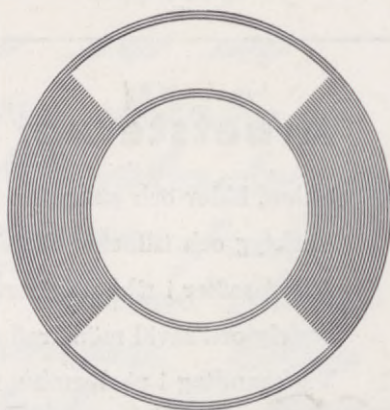
Postbox 266
Tel. 019/13 60 65

Har Du boproblem?

STOCKHOLMS SPARBANK
SMÅHUSUTSTÄLLNINGEN SVEAVÄGEN 13-15 · HÖTORGSCITY

För säkerhets skull

TRYGG HANSA

Pris 4:—

